

HRVATSKI SABOR

172

Na temelju članka 88. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O POTVRĐIVANJU EUROPSKE SOCIJALNE POVELJE, DODATNOG PROTOKOLA EUROPSKOJ SOCIJALNOJ POVELJI, PROTOKOLA O IZMJENAMA EUROPSKE SOCIJALNE POVELJE I DODATNOG PROTOKOLA EUROPSKOJ SOCIJALNOJ POVELJI KOJIM SE USPOSTAVLJA SUSTAV KOLEKTIVNIH ŽALBI

Proglašavam Zakon o potvrđivanju Europske socijalne povelje, Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji, Protokola o izmjenama Europske socijalne povelje i Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji kojim se uspostavlja sustav kolektivnih žalbi, koji je donio Hrvatski sabor na sjednici 20. studenoga 2002.

Broj: 01-081-02-3665/2

Zagreb, 25. studenoga 2002.

Predsjednik
Republike Hrvatske
Stjepan Mesić, v. r

ZAKON

O POTVRĐIVANJU EUROPSKE SOCIJALNE POVELJE, DODATNOG PROTOKOLA EUROPSKOJ SOCIJALNOJ POVELJI, PROTOKOLA O IZMJENAMA EUROPSKE SOCIJALNE POVELJE I DODATNOG PROTOKOLA EUROPSKOJ SOCIJALNOJ POVELJI KOJIM SE USPOSTAVLJA SUSTAV KOLEKTIVNIH ŽALBI

Članak 1.

Potvrđuje se Europska socijalna povelja, sastavljena u Torinu 18. listopada 1961., Dodatni protokol Europskoj socijalnoj povelji, sastavljen u Strasbourgu 5. svibnja 1988., Protokol o izmjenama Europske socijalne povelje, sastavljen u Torinu 21. listopada 1991., i Dodatni protokol Europskoj socijalnoj povelji kojim se uspostavlja sustav kolektivnih žalbi sastavljen u Strasbourgu 9. studenoga 1995., koje je Republika Hrvatska potpisala 8. ožujka 1999., u izvorniku na engleskom i francuskom jeziku.

Članak 2.

Tekstovi Europske socijalne povelje, Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji, Protokola o izmjenama Europske socijalne povelje i Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji kojim se uspostavlja sustav kolektivnih žalbi u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik glase:

EUROPEAN SOCIAL CHARTER

PREAMBLE

The governments signatory hereto, being members of the Council of Europe,

Considering that the aim of the Council of Europe is the achievement of greater unity between its members for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage and of facilitating their economic and social progress, in particular by the maintenance and further realisation of human rights and fundamental freedoms;

Considering that in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4th November 1950, and the Protocol thereto signed at Paris on 20th March 1952, the member States of the Council of Europe agreed to secure to their populations the civil and political rights and freedoms therein specified;

Considering that the enjoyment of social rights should be secured without discrimination on grounds of race, colour, sex, religion, political opinion, national extraction or social origin;

Being resolved to make every effort in common to improve the standard of living and to promote the social well-being of both their urban and rural populations by means of appropriate institutions and action,

Have agreed as follows:

PART I

The Contracting Parties accept as the aim of their policy, to be pursued by all appropriate means, both national and international in character, the attainment of conditions in which the following rights and principles may be effectively realised:

1. Everyone shall have the opportunity to earn his living in an occupation freely entered upon.
2. All workers have the right to just conditions of work.
3. All workers have the right to safe and healthy working conditions.
4. All workers have the right to a fair remuneration sufficient for a decent standard of living for themselves and their families.
5. All workers and employers have the right to freedom of association in national or international organisations for the protection of their economic and social interests.
6. All workers and employers have the right to bargain collectively.
7. Children and young persons have the right to a special protection against the physical and moral hazards to which they are exposed.
8. Employed women, in case of maternity, and other employed women as appropriate, have the right to a special protection in their work.
9. Everyone has the right to appropriate facilities for vocational guidance with a view to helping him choose an occupation suited to his personal aptitude and interests.
10. Everyone has the right to appropriate facilities for vocational training.
11. Everyone has the right to benefit from any measures enabling him to enjoy the highest possible standard of health attainable.
12. All workers and their dependents have the right to social security.
13. Anyone without adequate resources has the right to social and medical assistance.
14. Everyone has the right to benefit from social welfare services.
15. Disabled persons have the right to vocational training, rehabilitation and resettlement, whatever the origin and nature of their disability.
16. The family as a fundamental unit of society has the right to appropriate social, legal and economic protection to ensure its full development.
17. Mothers and children, irrespective of marital status and family relations, have the right to appropriate social and economic protection.
18. The nationals of any one of the Contracting Parties have the right to engage in any gainful occupation in the territory of any one of the others on a footing of equality with the nationals of the

latter, subject to restrictions based on cogent economic or social reasons.

19. Migrant workers who are nationals of a Contracting Party and their families have the right to protection and assistance in the territory of any other Contracting Party.

PART II

The Contracting Parties undertake, as provided for in Part III, to consider themselves bound by the obligations laid down in the following articles and paragraphs.

Article 1 – THE RIGHT TO WORK

With a view to ensuring the effective exercise of the right to work, the Contracting Parties undertake:

1. to accept as one of their primary aims and responsibilities the achievement and maintenance of as high and stable a level of employment as possible, with a view to the attainment of full employment;
2. to protect effectively the right of the worker to earn his living in an occupation freely entered upon;
3. to establish or maintain free employment services for all workers;
4. to provide or promote appropriate vocational guidance, training and rehabilitation.

Article 2 – THE RIGHT TO JUST CONDITIONS OF WORK

With a view to ensuring the effective exercise of the right to just conditions of work, the Contracting Parties undertake:

1. to provide for reasonable daily and weekly working hours, the working week to be progressively reduced to the extent that the increase of productivity and other relevant factors permit;
2. to provide for public holidays with pay;
3. to provide for a minimum of two weeks annual holiday with pay;
4. to provide for additional paid holidays or reduced working hours for workers engaged in dangerous or unhealthy occupations as prescribed;
5. to ensure a weekly rest period which shall, as far as possible, coincide with the day recognised by tradition or custom in the country or region concerned as a day of rest.

Article 3 – THE RIGHT TO SAFE AND HEALTHY WORKING CONDITIONS

With a view to ensuring the effective exercise of the right to safe and healthy working conditions, the Contracting Parties undertake:

1. to issue safety and health regulations;
2. to provide for the enforcement of such regulations by measures of supervision;
3. to consult, as appropriate, employers' and workers' organisations on measures intended to improve industrial safety and health.

Article 4 – THE RIGHT TO A FAIR REMUNERATION

With a view to ensuring the effective exercise of the right to a fair remuneration, the Contracting Parties undertake:

1. to recognise the right of workers to a remuneration such as will give them and their families a decent standard of living;
2. to recognise the right of workers to an increased rate of remuneration for overtime work, subject to exceptions in particular cases;
3. to recognise the right of men and women workers to equal pay for work of equal value;
4. to recognise the right of all workers to a reasonable period of notice for termination of employment;
5. to permit deductions from wages only under conditions and to the extent prescribed by national laws or regulations or fixed by collective agreements or arbitration awards.

The exercise of these rights shall be achieved by freely concluded collective agreements, by statutory wage-fixing machinery, or by other means appropriate to national conditions.

Article 5 – THE RIGHT TO ORGANISE

With a view to ensuring or promoting the freedom of workers and employers to form local, national or international organisations for the protection of their economic and social interests and to join those organisations, the Contracting Parties undertake that national law shall not be such as to impair, nor shall it be so applied as to impair, this freedom. The extent to which the guarantees provided for in this article shall apply to the police shall be determined by national laws or regulations. The principle governing the application to the members of the armed forces of these guarantees and the extent to which they shall apply to persons in this category shall equally be determined by national laws or regulations.

Article 6 – THE RIGHT TO BARGAIN COLLECTIVELY

With a view to ensuring the effective exercise of the right to bargain collectively, the Contracting Parties undertake:

1. to promote joint consultation between workers and employers;
2. to promote, where necessary and appropriate, machinery for voluntary negotiations between employers or employers' organisations and workers' organisations, with a view to the regulation of terms and conditions of employment by means of collective agreements;
3. to promote the establishment and use of appropriate machinery for conciliation and voluntary arbitration for the settlement of labour disputes;
and recognise:
4. the right of workers and employers to collective action in cases of conflicts of interest, including the right to strike, subject to obligations that might arise out of collective agreements previously entered into.

Article 7 – THE RIGHT OF CHILDREN AND YOUNG PERSONS TO PROTECTION

With a view to ensuring the effective exercise of the right of children and young persons to protection, the Contracting Parties undertake:

1. to provide that the minimum age of admission to employment shall be 15 years, subject to exceptions for children employed in prescribed light work without harm to their health, morals or education;
2. to provide that a higher minimum age of admission to employment shall be fixed with respect to prescribed occupations regarded as dangerous or unhealthy;
3. to provide that persons who are still subject to compulsory education shall not be employed in such work as would deprive them of the full benefit of their education;
4. to provide that the working hours of persons under 16 years of age shall be limited in accordance with the needs of their development, and particularly with their need for vocational training;
5. to recognise the right of young workers and apprentices to a fair wage or other appropriate allowances;
6. to provide that the time spent by young persons in vocational training during the normal working hours with the consent of the employer shall be treated as forming part of the working day;
7. to provide that employed persons of under 18 years of age shall be entitled to not less than three weeks' annual holiday with pay;
8. to provide that persons under 18 years of age shall not be employed in night work with the exception of certain occupations provided for by national laws or regulations;
9. to provide that persons under 18 years of age employed in occupations prescribed by national laws or regulations shall be subject to regular medical control;
10. to ensure special protection against physical and moral dangers to which children and young persons are exposed, and particularly against those resulting directly or indirectly from their work.

Article 8 – THE RIGHT OF EMPLOYED WOMEN TO PROTECTION

With a view to ensuring the effective exercise of the right of employed women to protection, the

Contracting Parties undertake:

1. to provide either by paid leave, by adequate social security benefits or by benefits from public funds for women to take leave before and after childbirth up to a total of at least 12 weeks;
2. to consider it as unlawful for an employer to give a woman notice of dismissal during her absence on maternity leave or to give her notice of dismissal at such a time that the notice would expire during such absence;
3. to provide that mothers who are nursing their infants shall be entitled to sufficient time off for this purpose;
4. a) to regulate the employment of women workers on night work in industrial employment;
b) to prohibit the employment of women workers in underground mining, and, as appropriate, on all other work which is unsuitable for them by reason of its dangerous, unhealthy, or arduous nature.

Article 9 – THE RIGHT TO VOCATIONAL GUIDANCE

With a view to ensuring the effective exercise of the right to vocational guidance, the Contracting Parties undertake to provide or promote, as necessary, a service which will assist all persons, including the handicapped, to solve problems related to occupational choice and progress, with due regard to the individual's characteristics and their relation to occupational opportunity: this assistance should be available free of charge, both to young persons, including school children, and to adults.

Article 10 – THE RIGHT TO VOCATIONAL TRAINING

With a view to ensuring the effective exercise of the right to vocational training, the Contracting Parties undertake:

1. to provide or promote, as necessary, the technical and vocational training of all persons, including the handicapped, in consultation with employers' and workers' organisations, and to grant facilities for access to higher technical and university education, based solely on individual aptitude;
2. to provide or promote a system of apprenticeship and other systematic arrangements for training young boys and girls in their various employments;
3. to provide or promote, as necessary:
 - a) adequate and readily available training facilities for adult workers;
 - b) special facilities for the re-training of adult workers needed as a result of technological development or new trends in employment;
4. to encourage the full utilisation of the facilities provided by appropriate measures such as:
 - a) reducing or abolishing any fees or charges;
 - b) granting financial assistance in appropriate cases;
 - c) including in the normal working hours time spent on supplementary training taken by the worker, at the request of his employer, during employment;
 - d) ensuring, through adequate supervision, in consultation with the employers' and workers' organisations, the efficiency of apprenticeship and other training arrangements for young workers, and the adequate protection of young workers generally.

Article 11 – THE RIGHT TO PROTECTION OF HEALTH

With a view to ensuring the effective exercise of the right to protection of health, the Contracting Parties undertake, either directly or in co-operation with public or private organisations, to take appropriate measures designed *inter alia*:

1. to remove as far as possible the causes of ill-health;
2. to provide advisory and educational facilities for the promotion of health and the encouragement of individual responsibility in matters of health;
3. to prevent as far as possible epidemic, endemic and other diseases.

Article 12 – THE RIGHT TO SOCIAL SECURITY

With a view to ensuring the effective exercise of the right to social security, the Contracting Parties

undertake:

1. to establish or maintain system of social security;
2. to maintain the social security system at a satisfactory level at least equal to the required for ratification of International Labour Convention (No. 102) Concerning Minimum Standards of Social Security;
3. to endeavour to raise progressively the system of social security to a higher level;
4. to take steps, by the conclusion of appropriate bilateral and multilateral agreements, or by other means, and subject to the conditions laid down in such agreements, in order to ensure:
 - a) equal treatment with their own nationals of the nationals of other Contracting Parties in respect of social security rights, including the retention of benefits arising out of social security legislation, whatever movements the persons protected may undertake between the territories of the Contracting Parties;
 - b) the granting, maintenance and resumption of social security rights by such means as the accumulation of insurance or employment periods completed under the legislation of each of the Contracting Parties.

Article 13 – THE RIGHT TO SOCIAL AND MEDICAL ASSISTANCE

With a view to ensuring the effective exercise of the right to social and medical assistance, the Contracting Parties undertake:

1. to ensure that any person who is without adequate resources and who is unable to secure such resources either by his own efforts or from other sources, in particular by benefits under a social security scheme, be granted adequate assistance, and, in case of sickness, the care necessitated by his condition;
2. to ensure that persons receiving such assistance shall not, for that reason, suffer from a diminution of their political or social rights;
3. to provide that everyone may receive by appropriate public or private services such advice and personal help as may be required to prevent, to remove, or to alleviate personal or family want;
4. to apply the provisions referred to in paragraphs 1, 2 and 3 of this article on an equal footing with their nationals to nationals of other Contracting Parties lawfully within their territories, in accordance with their obligations under the European Convention on Social and Medical Assistance, signed at Paris on 11th December 1953.

Article 14 – THE RIGHT TO BENEFIT FROM SOCIAL WELFARE SERVICES

With a view to ensuring the effective exercise of the right to benefit from social welfare services, the Contracting Parties undertake:

1. to promote or provide services which, by using methods of social work, would contribute to the welfare and development of both individuals and groups in the community, and to their adjustment to the social environment;
2. to encourage the participation of individuals and voluntary or other organisations in the establishment and maintenance of such services.

Article 15 – THE RIGHT OF PHYSICALLY OR MENTALLY DISABLED PERSONS TO VOCATIONAL TRAINING, REHABILITATION AND SOCIAL RESETTLEMENT

With a view to ensuring the effective exercise of the right of physically or mentally disabled to vocational training, rehabilitation and resettlement, the Contracting Parties undertake:

1. to take adequate measures for the provision of training facilities, including, where necessary, specialised institutions, public or private;
2. to take adequate measures for the placing of disabled persons in employment, such as specialised placing services, facilities for sheltered employment and measures to encourage employers to admit disabled persons to employment.

Article 16 – THE RIGHT OF THE FAMILY TO SOCIAL, LEGAL AND ECONOMIC PROTECTION

With a view to ensuring the necessary conditions for the full development of the family, which is a fundamental unit of society, the Contracting Parties undertake to promote the economic, legal and social protection of family life by such means as social and family benefits, fiscal arrangements, provision of family housing, benefits for the newly married, and other appropriate means.

Article 17 – THE RIGHT OF MOTHERS AND CHILDREN TO SOCIAL AND ECONOMIC PROTECTION

With a view to ensuring the effective exercise of the right of mothers and children to social and economic protection, the Contracting Parties will take all appropriate and necessary measures to that end, including the establishment or maintenance of appropriate institutions or services.

Article 18 – THE RIGHT TO ENGAGE IN A GAINFUL OCCUPATION IN THE TERRITORY OF OTHER CONTRACTING PARTIES

With a view to ensuring the effective exercise of the right to engage in a gainful occupation in the territory of any other Contracting Party, the Contracting Parties undertake:

1. to apply existing regulations in a spirit of liberality;
2. to simplify existing formalities and to reduce or abolish chancery dues and other charges payable by foreign workers or their employers;
3. to liberalise, individually or collectively, regulations governing the employment of foreign workers;
and recognise:
4. the right of their nationals to leave the country to engage in a gainful occupation in the territories of the other Contracting Parties.

Article 19 – THE RIGHT OF MIGRANT WORKERS AND THEIR FAMILIES TO PROTECTION AND ASSISTANCE

With a view to ensuring the effective exercise of the right of migrant workers and their families to protection and assistance in the territory of any other Contracting Party, the Contracting Parties undertake:

1. to maintain or to satisfy themselves that there are maintained adequate and free services to assist such workers, particularly in obtaining accurate information, and to take all appropriate steps, so far as national laws and regulations permit, against misleading propaganda relating to emigration and immigration;
2. to adopt appropriate measures within their own jurisdiction to facilitate the departure, journey and reception of such workers and their families, and to provide, within their own jurisdiction, appropriate services for health, medical attention and good hygienic conditions during the journey;
3. to promote co-operation, as appropriate, between social services, public and private, in emigration and immigration countries;
4. to secure for such workers lawfully within their territories, insofar as such matters are regulated by law or regulations or are subject to the control of administrative authorities, treatment not less favourable than that of their own nationals in respect of the following matters:
 - a) remuneration and other employment and working conditions;
 - b) membership of trade unions and enjoyment of the benefits of collective bargaining;
 - c) accommodation;
5. to secure for such workers lawfully within their territories treatment not less favourable than that of their own nationals with regard to employment taxes, dues or contributions payable in respect of employed persons;
6. to facilitate as far as possible the reunion of the family of a foreign worker permitted to establish himself in the territory;
7. to secure for such workers lawfully within their territories treatment not less favourable than that of their own nationals in respect of legal proceedings relating to matters referred to in this article;
8. to secure that such workers lawfully residing within their territories are not expelled unless they

endanger national security or offend against public interest or morality;

9. to permit, within legal limits, the transfer of such parts of the earnings and savings of such workers as they may desire;

10. to extend the protection and assistance provided for in this article to self-employed migrants insofar as such measures apply.

PART III

Article 20 – UNDERTAKINGS

1. Each of the Contracting Parties undertakes:

a. to consider Part 1 of this Charter as a declaration of the aims which it will pursue by all appropriate means, as stated in the introductory paragraph of that part;

b. to consider itself bound by at least five of the following articles of Part II of this Charter: Articles 1,5, 6, 12, 13, 16 and 19;

c. in addition to the articles selected by it in accordance with the preceding sub-paragraph, to consider itself bound by such a number of articles or numbered paragraphs of Part II of the Charter as it may select, provided that the total number of articles or numbered paragraphs by which it is bound is not less than 10 articles or 45 numbered paragraphs.

2. The articles or paragraphs selected in accordance with sub-paragraphs b and c of paragraph 1 of this article shall be notified to the Secretary General of the Council of Europe at the time when the instrument of ratification or approval of the Contracting Party concerned is deposited.

3. Any Contracting Party may, at a later date, declare by considers itself bound by any articles or any numbered paragraphs of Part II of the Charter which it has not already accepted under the terms of paragraph 1 of this article. Such undertakings subsequently given shall be deemed to be an integral part of the ratification or approval, and shall have the same effect as from the thirtieth day after the date of the notification.

4. The Secretary General shall communicate to all the signatory governments and to the Director General of the International Labour Office any notification which he shall have received pursuant to this part of the Charter.

5. Each Contracting Party shall maintain a system of labour inspection appropriate to national conditions.

PART IV

Article 21 – REPORTS CONCERNING ACCEPTED PROVISIONS

The Contracting Parties shall send to the Secretary General of the Council of Europe a report at two-yearly intervals, in a form to be determined by the Committee of Ministers, concerning the application of such provisions of Part II of the Charter as they have accepted.

Article 22 – REPORTS CONCERNING PROVISIONS WHICH ARE NOT ACCEPTED

The Contracting Parties shall send to the Secretary General, at appropriate intervals as requested by the Committee of Ministers, reports relating to the provisions of Part II of the Charter which they did not accept at the time of their ratification or approval or in a subsequent notification. The Committee of Ministers shall determine from time to time in respect of which provisions such reports shall be requested and the form of the reports to be provided.

Article 23 – COMMUNICATION OF COPIES

1. Each Contracting Party shall communicate copies of its reports referred to in Articles 21 and 22 to such of its national organisations as are members of the international organisations of employers and trade unions to be invited under Article 27, paragraph 2, to be represented at meetings of the Subcommittee of the Governmental Social Committee.

2. The Contracting Parties shall forward to the Secretary General any comments on the said reports received from these national organisations, if so requested by them.

Article 24 – EXAMINATION OF THE REPORTS

The reports sent to the Secretary General in accordance with Articles 21 and 22 shall be examined by a Committee of Experts, who shall have also before them any comments forwarded to the Secretary General in accordance with paragraph 2 of Article 23.

Article 25 – COMMITTEE OF EXPERTS

1. The Committee of Experts shall consist of not more than seven members appointed by the Committee of Ministers from a list of independent experts of the highest integrity and of recognised competence in international social questions, nominated by the Contracting Parties.

2. The members of the committee shall be appointed for a period of six years. They may be reappointed. However, of the members first appointed, the terms of office of two members shall expire at the end of four years.

3. The members whose terms of office are to expire at the end of the initial period of four years shall be chosen by lot by the Committee of Ministers immediately after the first appointment has been made.

4. A member of the Committee of Experts appointed to replace a member whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of his predecessor's term.

Article 26 – PARTICIPATION OF THE INTERNATIONAL LABOUR ORGANISATION

The International Labour Organisation shall be invited to nominate a representative to participate in a consultative capacity in the deliberations of the Committee of Experts.

Article 27 – SUB-COMMITTEE OF THE GOVERNMENTAL SOCIAL COMMITTEE

1. The reports of the Contracting Parties and the conclusions of the Committee of Experts shall be submitted for examination to a sub-committee of the Governmental Social Committee of the Council of Europe.

2. The sub-committee shall be composed of one representative of each of the Contracting Parties. It shall invite no more than two international organisations of employers and no more than two international trade union organisations as it may designate to be represented as observers in a consultative capacity at its meetings. Moreover, it may consult no more than two representatives of international non-governmental organisations having consultative status with the Council of Europe, in respect of questions with which the organisations are particularly qualified to deal, such as social welfare, and the economic and social protection of the family.

3. The sub-committee shall present to the Committee of Ministers a report containing its conclusions and append the report of the Committee of Experts.

Article 28 – CONSULTATIVE ASSEMBLY

The Secretary General of the Council of Europe shall transmit to the Consultative Assembly the conclusions of the Committee of Experts. The Consultative Assembly shall communicate its views on these conclusions to the Committee of Ministers.

Article 29 – COMMITTEE OF MINISTERS

By a majority of two-thirds of the members entitled to sit on the Committee, the Committee of Ministers may, on the basis of the report of the sub-committee, and after consultation with the Consultative Assembly, make to each Contracting Party any necessary recommendations.

PART V

Article 30 – DEROGATIONS IN TIME OF WAR OR PUBLIC EMERGENCY

1. In time of war or other public emergency threatening the life of the nation any Contracting Party may take measures derogating from its obligations under this Charter to the extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not inconsistent with its other obligations under international law.

2. Any Contracting Party which has availed itself of this right of derogation shall, within a reasonable lapse of time, keep the Secretary General of the Council of Europe fully informed of the

measures taken and of the reasons therefor. It shall likewise inform the Secretary General when such measures have ceased to operate and the provisions of the Charter which it has accepted are again being fully executed.

3. The Secretary General shall in turn inform other Contracting Parties and the Director General of the International Labour Office of all communications received in accordance with paragraph 2 of this article.

Article 31 – RESTRICTIONS

1. The rights and principles set forth in Part I when effectively realised, and their effective exercise as provided for in Part II, shall not be subject to any restrictions or limitations not specified in those parts, except such as are prescribed by law and are necessary in a democratic society for the protection of the rights and freedoms of others or for the protection of public interest, national security, public health, or morals.

2. The restrictions permitted under this Charter to the rights and obligations set forth herein shall not be applied for any purpose other than that for which they have been prescribed.

Article 32 – RELATIONS BETWEEN THE CHARTER AND DOMESTIC LAW OR INTERNATIONAL AGREEMENTS

The provisions of this Charter shall not prejudice the provisions of domestic law or of any bilateral or multilateral treaties, conventions or agreements which are already in force, or may come into force, under which more favourable treatment would be accorded to the persons protected.

Article 33 – IMPLEMENTATION BY COLLECTIVE AGREEMENTS

1. In member States where the provisions of paragraphs 1, 2, 3, 4 and 5 of Article 2, paragraphs 4, 6, and 7 of Article 7 and paragraphs 1, 2, 3 and 4 of Article 10 of Part II of this Charter are matters normally left to agreements between employers or employers' organisations and workers' organisations, or are normally carried out otherwise than by law, the undertakings of those paragraphs may be given and compliance with them shall be treated as effective if their provisions are applied through such agreements or other means to the great majority of the workers concerned.

2. In member States where these provisions are normally the subject of legislation, the undertakings concerned may likewise be given, and compliance with them shall be regarded as effective if the provisions are applied by law to the great majority of the workers concerned.

Article 34 – TERRITORIAL APPLICATION

1. This Charter shall apply to the metropolitan territory of each Contracting Party. Each signatory government may, at the time of signature or of the deposit of its instrument of ratification or approval, specify, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, the territory which shall be considered to be its metropolitan territory for this purpose.

2. Any Contracting Party may, at the time of ratification or approval of this Charter or at any time thereafter, declare by notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe, that the Charter shall extend in whole or in part to a non-metropolitan territory or territories specified in the said declaration for whose international relations it is responsible or for which it assumes international responsibility. It shall specify in the declaration the articles or paragraphs of Part II of the Charter which it accepts as binding in respect of the territories named in the declaration.

3. The Charter shall extend to the territory or territories named in the aforesaid declaration as from the thirtieth day after the date on which the Secretary General shall have received notification of such declaration.

4. Any Contracting Party may declare at a later date, by notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe, that, in respect of one or more of the territories to which the Charter has been extended in accordance with paragraph 2 of this article, it accepts as binding any articles or any numbered paragraphs which it has not already accepted in respect of that territory or territories. Such undertakings subsequently given shall be deemed to be an integral part of the original declaration in respect of the territory concerned, and shall have the same effect as from the thirtieth day after the date of the notification.

5. The Secretary General shall communicate to the other signatory governments and to the Director

General of the International Labour Office any notification transmitted to him in accordance with this article.

Article 35 – SIGNATURE, RATIFICATION AND ENTRY INTO FORCE

1. This Charter shall be open for signature by the members of the Council of Europe. It shall be ratified or approved. Instruments of ratification or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

2. This Charter shall come into force as from the thirtieth day after the date of deposit of the fifth instrument of ratification or approval.

3. In respect of any signatory government ratifying subsequently, the Charter shall come into force as from the thirtieth day after the date of deposit of its instrument of ratification or approval.

4. The Secretary General shall notify all the members of the Council of Europe and the Director General of the International Labour Office of the entry into force of the Charter, the names of the Contracting Parties which have ratified or approved in and the subsequent deposit of any instruments of ratification or approval.

Article 36 – AMENDMENTS

Any member of the Council of Europe may propose amendments to this Charter in a communication addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit to the other members of the Council of Europe any amendments so proposed, which shall then be considered by the Committee of Ministers and submitted to the Consultative Assembly for opinion. Any amendments approved by the Committee of Ministers shall enter into force as from the thirtieth day after all the Contracting Parties have informed the Secretary General of their acceptance. The Secretary General shall notify all the members of the Council of Europe and the Director General of the International Labour Office of the entry into force of such amendments.

Article 37 – DENUNCIATION

1. Any Contracting Party may denounce this Charter only at the end of a period of five years from the date on which the Charter entered into force for it, or at the end of any successive period of two years, and, in each case, after giving six months notice to the Secretary General of the Council of Europe who shall inform the other Parties and the Director General of the International Labour Office accordingly. Such denunciation shall not affect the validity of the Charter in respect of the other Contracting Parties provided that at all times there are not less than five such Contracting Parties.

2. Any Contracting Party may, in accordance with the provisions set out in the preceding paragraph, denounce any article or paragraph of Part II of the Charter accepted by it provided that the number of articles or paragraphs by which this Contracting Party is bound shall never be less than 10 in the former case and 45 in the latter and that this number of articles or paragraphs shall continue to include the articles selected by the Contracting Party among those to which special reference is made in Article 20, paragraph 1, sub-paragraph b.

3. Any Contracting Party may denounce the present Charter or any of the articles or paragraphs of Part II of the Charter, under the conditions specified in paragraph 1 of this article in respect of any territory to which the said Charter is applicable by virtue of a declaration made in accordance with paragraph 2 of Article 34.

Article 38 – APPENDIX

The appendix to this Charter shall form an integral part of it.

In witness whereof, the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Charter.

Done at Turin, this 18th day of October 1961, in English and French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall be deposited within the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the Signatories.

APPENDIX TO THE SOCIAL CHARTER

Scope of the Social Charter in terms of persons protected

1. Without prejudice to Article 12, paragraph 4, and Article 13, paragraph 4, the persons covered by Articles 1 to 17 include foreigners only insofar as they are nationals of other Contracting Parties

lawfully resident or working regularly within the territory of the Contracting Party concerned, subject to the understanding that these articles are to be interpreted in the light of the provisions of Articles 18 and 19.

This interpretation would not prejudice the extension of similar facilities to other persons by any of the Contracting Parties.

2. Each Contracting Party will grant to refugees as defined in the Convention relating to the Status of Refugees, signed at Geneva on 28th July 1951, and lawfully staying in its territory, treatment as favourable as possible, and in any case not less favourable than under the obligations accepted by the Contracting Party under the said Convention and under any other existing international instruments applicable to those refugees.

PART I

paragraph 18, and Part II, Article 18, paragraph 1

It is understood that these provisions are not concerned with the question of entry into the territories of the Contracting Parties and do not prejudice the provisions of the European Convention on Establishment, signed at Paris on 13th December 1955.

PART II

Article 1, paragraph 2

This provision shall not be interpreted as prohibiting or authorising any union security clause or practice.

Article 4, paragraph 4

This provision shall be so understood as not to prohibit immediate dismissal for any serious offence.

Article 4, paragraph 5

It is understood that a Contracting Party may give the undertaking required in this paragraph if the great majority of workers are not permitted to suffer deductions from wages either by law or through collective agreements or arbitration awards, the exceptions being those persons not so covered.

Article 6, paragraph 4

It is understood that each Contracting Party may, insofar as it is concerned, regulate the exercise of the right to strike by law, provided that any further restriction that this might place on the right can be justified under the terms of Article 31.

Article 7, paragraph 8

It is understood that a Contracting Party may give the undertaking required in this paragraph if it fulfils the spirit of the undertaking by providing by law that the great majority of persons under 18 years of age shall not be employed in night work.

Article 12, paragraph 4

The words »and subject to the conditions laid down in such agreements« in the introduction to this paragraph are taken to imply *inter alia* that with regard to benefits which are available independently of any insurance contribution a Contracting Party may require the completion of a prescribed period of residence before granting such benefits to nationals of other Contracting Parties.

Article 13, paragraph 4

Governments not Parties to the European Convention on Social and Medical Assistance may ratify the Social Charter in respect of this paragraph provided that they grant to nationals of other Contracting Parties a treatment which is in conformity with the provisions of the said Convention.

Article 19, paragraph 6

For the purpose of this provision, the term »family of a foreign worker« is understood to mean at least his wife and dependent children under the age of 21 years.

Part III

It is understood that the Charter contains legal obligations of an international character, the application of which is submitted solely to the supervision provided for in Part IV thereof.

Article 20, paragraph 1

It is understood that the »numbered paragraphs« may include articles consisting of only one paragraph.

Part V

Article 30

The term »in time of war or other public emergency« shall be so understood as to cover also the threat of war.

ADDITIONAL PROTOCOL TO THE EUROPEAN SOCIAL CHARTER

PREAMBLE

The member States of the Council of Europe signatory hereto,
Resolved to take new measures to extend the protection of the social and economic rights guaranteed by the European Social Charter, opened for signature in Turin on 18 October 1961 (hereinafter referred to as »the Charter«),
Have agreed as follows:

PART I

The Parties accept as the aim of their policy to be pursued by all appropriate means, both national and international in character, the attainment of conditions in which the following rights and principles may be effectively realised:

1. All workers have the right to equal opportunities and equal treatment in matters of employment and occupation without discrimination on the grounds of sex.
2. Workers have the right to be informed and to be consulted within the undertaking.
3. Workers have the right to take part in the determination and improvement of the working conditions and working environment in the undertaking.
4. Every elderly person has the right to social protection.

PART II

The Parties undertake, as provided for in Part III, to consider themselves bound by the obligations laid down in the following articles:

Article 1 – RIGHT TO EQUAL OPPORTUNITIES AND EQUAL TREATMENT IN MATTERS OF EMPLOYMENT AND OCCUPATION WITHOUT DISCRIMINATION ON THE GROUNDS OF SEX

1. With a view to ensuring the effective exercise of the right to equal opportunities and equal treatment in matters of employment and occupation without discrimination on the grounds of sex, the Parties undertake to recognise that right and to take appropriate measures to ensure or promote its application in the following fields:

- access to employment, protection against dismissal and occupational resettlement;
- vocational guidance, training, retraining and rehabilitation;
- terms of employment and working conditions including remuneration;
- career development including promotion.

2. Provisions concerning the protection of women, particularly as regards pregnancy, confinement and the post-natal period shall not be deemed to be discrimination as referred to in paragraph 1 of this article.

3. Paragraph 1 of this article shall not prevent the adoption of specific measures aimed at removing *de facto* inequalities.

4. Occupational activities which, by reason of their nature or the context in which they are carried out, can be entrusted only to persons of a particular sex may be excluded from the scope of this article or some of its provisions.

Article 2 – RIGHT TO INFORMATION AND CONSULTATION

1. With a view to ensuring the effective exercise of the right of workers to be informed and consulted within the undertaking, the Parties undertake to adopt or encourage measures enabling workers or their representatives, in accordance with national legislation and practice:

a) to be informed regularly or at the appropriate time and in a comprehensible way about the economic and financial situation of the undertaking employing them, on the understanding that the disclosure of certain information which could be prejudicial to the undertaking may be refused or subject to confidentiality; and

b) to be consulted in good time on proposed decisions which could substantially affect the interests of workers, particularly on those decisions which could have a important impact on the employment situation in the undertaking.

2. The Parties may exclude from the field of application of paragraph 1 of this article, those undertakings employing less than a certain number of workers to be determined by national legislation or practice.

Article 3 – RIGHT TO TAKE PART IN THE DETERMINATION AND IMPROVEMENT OF THE WORKING CONDITIONS AND WORKING ENVIRONMENT

1. With a view to ensuring the effective exercise of the right of workers to take part in the determination and improvement of the working conditions and working environment in the undertaking, the Parties undertake to adopt or encourage measures enabling workers or their representatives, in accordance with national legislation and practice, to contribute:

a) to the determination and the improvement of the working conditions, work organisation and working environment;

b) to the protection of health and safety within the undertaking;

c) to the organisation of social and socio-cultural services and facilities within the undertaking;

d) to the supervision of the observance of regulations on these matters.

2. The Parties may exclude from the field of application of paragraph 1 of this article, those undertakings employing less than a certain number of workers to be determined by national legislation or practice.

Article 4 – RIGHT OF ELDERLY PERSONS TO SOCIAL PROTECTION

With a view to ensuring the effective exercise of the right of elderly persons to social protection, the Parties undertake to adopt or encourage, either directly or in co-operation with public or private organisations, appropriate measures designed in particular.

1. to enable elderly persons to remain full members of society for as long as possible, by means of:

a) adequate resources enabling them to lead a decent life and play an active part in public, social and cultural life;

b) provisions of information about services and facilities available for elderly persons and their opportunities to make use of them;

2. to enable elderly persons to choose their life-style freely and to lead independent lives in their familiar surroundings for as long as they wish and are able, by means of:

a) provisions of housing suited to their needs and their state of health or of adequate support for adapting their housing;

b) the health care and the services necessitated by their state;

3. to guarantee elderly persons living in institutions appropriate support, while respecting their privacy, and participation in decisions concerning living conditions in the institution.

PART III

Article 5 – UNDERTAKINGS

1 Each of the Parties undertakes:

a) to consider Part I of this Protocol as a declaration of the aims which it will pursue by all appropriate means, as stated in the introductory paragraph of that part;

b) to consider itself bound by one or more articles of Part II of this Protocol.

2. The article or articles selected in accordance with sub-paragraph b of paragraph 1 of this article, shall be notified to the Secretary General of the Council of Europe at the time when the instrument of ratification, acceptance or approval of the Contracting State concerned is deposited.

3. Any Party may, at a later date, declare by notification to the Secretary General that it considers itself bound by any articles of Part II of this Protocol which it has not already accepted under the terms of paragraph 1 of this article. Such undertakings subsequently given shall be deemed to be an integral part of the ratification, acceptance or approval, and shall have the same effect as from the thirtieth day after the date of the notification.

PART IV

Article 6 – SUPERVISION OF COMPLIANCE WITH THE UNDERTAKINGS GIVEN

The Parties shall submit reports on the application of those provisions of Part II of this Protocol which they have accepted in the reports submitted by virtue of Article 21 of the Charter.

PART V

Article 7 – IMPLEMENTATION OF THE UNDERTAKINGS GIVEN

1. The relevant provisions of Articles 1 to 4 of Part II of this Protocol may be implemented by:

a) laws or regulations;

b) agreements between employers or employers' organisations and workers' organisations;

c) a combination of those two methods; or

d) other appropriate means.

2. Compliance with the undertakings deriving from Articles 2 and 3 of Part II of this Protocol shall be regarded as effective if the provisions are applied, in accordance with paragraph 1 of this article, to the great majority of the workers concerned.

Article 8 – RELATIONS BETWEEN THE CHARTER AND THIS PROTOCOL

1. The provisions of this Protocol shall not prejudice the provisions of the Charter.

2. Articles 22 to 32 and Article 36 of the Charter shall apply, *mutatis mutandis*, to this Protocol.

Article 9 – TERRITORIAL APPLICATION

1. This Protocol shall apply to the metropolitan territory of each Party. Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, the territory which shall be considered to be its metropolitan territory for this purpose.

2. Any Contracting State may, at the time of ratification, acceptance or approval of this Protocol or at any time thereafter, declare by notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe that the Protocol shall extend in whole or in part to a non-metropolitan territory or territories specified in the said declaration for whose international relations it is responsible or for which it assumes international responsibility. It shall specify in the declaration the article or articles of Part II of this Protocol which it accepts as binding in respect of the territories named in the declaration.

3. This Protocol shall enter into force in respect of the territory or territories named in the aforesaid declaration as from the thirtieth day after the date on which the Secretary General shall have notification of such declaration.

4. Any Party may declare at a later date by notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe, that, in respect of one or more of the territories to which this Protocol has been extended in accordance with paragraph 2 of this article, it accepts as binding any articles which it has not already accepted in respect of that territory or territories. Such undertakings subsequently given

shall be deemed to be an integral part of the original declaration in respect of the territory concerned, and shall have the same effect as from the thirtieth day after the date on which the Secretary General shall have notification of such declaration.

Article 10 – SIGNATURE, RATIFICATION, ACCEPTANCE, APPROVAL AND ENTRY INTO FORCE

1. This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe who are signatories to the Charter. It is subject to ratification, acceptance or approval. No member State of the Council of Europe shall ratify, accept or approve this Protocol except at the same time as or after ratification of the Charter. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

2. This Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval.

3. In respect of any signatory State ratifying subsequently, this Protocol shall come into force as from the thirtieth day after the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 11 – DENUNCIATION

1. Any Party may denounce this Protocol only at the end of a period of five years from the date on which the Protocol entered into force for it, or at the end of any successive period of two years, and, in each case, after giving six months' notice to the Secretary General of the Council of Europe. Such denunciation shall not affect the validity of the Protocol in respect of the other Parties provided that at all times there are not less than three such Parties.

2. Any Party may, in accordance with the provisions set out in the preceding paragraph, denounce any article of Part II of this Protocol accepted by, it provided that the number of articles by which this Party is bound shall never be less than one.

3. Any Party may denounce this Protocol or any of the articles of Part II of the Protocol, under the conditions specified in paragraph 1 of this article, in respect of any territory to which the Protocol is applicable by virtue of a declaration made in accordance with paragraphs 2 and 4 of Article 9.

4. Any Party bound by the Charter and this Protocol which denounces the Charter in accordance with the provisions of paragraph 1 of Article 37 thereof, will be considered to have denounced the Protocol likewise.

Article 12 – NOTIFICATIONS

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and the Director General of the International Labour Office of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c) any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 9 and 10;
- d) any other act, notification or communication relating to this Protocol.

Article 13 – APPENDIX

The appendix to this Protocol shall form an integral part of it.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 5th day of May, 1988, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council in Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

APPENDIX

SCOPE OF THE PROTOCOL IN TERMS OF PERSONS PROTECTED

1. The persons covered by Articles 1 to 4 include foreigners only insofar as they are nationals of other Parties lawfully resident or working regularly within the territory of the Party concerned subject to the understanding that these articles are to be interpreted in the light of the provisions of Articles 18

and 19 of the Charter. This interpretation would not prejudice the extension of similar facilities to other persons by any of the Parties.

2. Each Party will grant to refugees as defined in the Convention relating to the Status of Refugees, signed at Geneva on 28 July 1951 and in the Protocol of 31 January 1967, and lawfully staying in its territory, treatment as favourable as possible and in any case not less favourable than under the obligations accepted by the Party under the said instruments and under any other existing international instruments applicable to those refugees.

3. Each Party will grant to stateless persons as defined in the Convention on the Status of Stateless Persons done at New York on 28 September 1954 and lawfully staying in its territory, treatment as favourable as possible and in any case not less favourable than under the obligations accepted by the Party under the said instrument and under any other existing international instruments applicable to those stateless persons.

Article 1

It is understood that social security matters, as well as other provisions relating to unemployment benefit, old age benefit and survivor's benefit, may be excluded from the scope of this article.

Article 1, paragraph 4

This provision is not to be interpreted as requiring the Parties to embody in laws or regulations a list of occupations which, by reason of their nature or the context in which they are carried out, may be reserved to persons of a particular sex.

Articles 2 and 3

1. For the purpose of the application of these articles, the term »workers' representatives« means persons who are recognised as such under national legislation or practice.

2. The term »national legislation and practice« embraces as the case may be, in addition to laws and regulations, collective agreements, other agreements between employers and workers' representatives, customs, as well as relevant case law.

3. For the purpose of the application of these articles, the term »undertaking« is understood as referring to a set of tangible and intangible components, with or without legal personality, formed to produce or provide services for financial gain and with power to determine its own market policy.

4. It is understood that religious communities and their institutions may be excluded from the application of these articles, even if these institutions are »undertakings« within the meaning of paragraph 3. Establishments pursuing activities which are inspired by certain ideals or guided by certain moral concepts, ideals and concepts which are protected by national legislation, may be excluded from the application of these articles to such an extent as is necessary to protect the orientation of the undertaking.

5. It is understood that where in a State the rights set out in Articles 2 and 3 are exercised in the various establishments of the undertaking, the Party concerned is to be considered as fulfilling the obligations deriving from these provisions.

Article 3

This provision affects neither the powers and obligations of States as regards the adoption of health and safety regulations for workplaces, nor the powers and responsibilities of the bodies in charge of monitoring their application.

The terms »social and socio-cultural services and facilities« are understood as referring to the social and/or cultural facilities for workers provided by some undertakings such as welfare assistance, sports fields, rooms for nursing mothers, libraries, children's holiday camps, etc.

Article 4, paragraph 1

For the purpose of the application of this paragraph, the term »for as long as possible« refers to the elderly person's physical, psychological and intellectual capacities.

Article 7

It is understood that workers excluded in accordance with paragraph 2 of Article 2 and paragraph 2 of Article 3 are not taken into account in establishing the number of workers concerned.

PROTOCOL AMENDING THE EUROPEAN SOCIAL CHARTER

The member States of the Council of Europe, signatory to this Protocol to the European Social Charter, opened for signature in Turin on 18 October 1961 (hereinafter referred to as »the Charter«),

Being resolved to take some measures to improve the effectiveness of the Charter, and particularly the functioning of its supervisory machinery;

Considering therefore that it is desirable to amend certain provisions of the Charter,

Have agreed as follows:

Article 1

Article 23 of the Charter shall read as follows:

»Article 23 – Communication of copies of reports and comments

1. When sending to the Secretary General a report pursuant to Articles 21 and 22, each Contracting Party shall forward a copy of that report to such of its national organisations as are members of the international organisations of employers and trade unions invited, under Article 27, paragraph 2, to be represented at meetings of the Governmental Committee. Those organisations shall send to the Secretary General any comments on the reports of the Contracting Parties. The Secretary General shall send a copy of those comments to the Contracting Parties concerned, who might wish to respond.

2. The Secretary General shall forward a copy of the reports of the Contracting Parties to the international non-governmental organisations which have consultative status with the Council of Europe and have particular competence in the matters governed by the present Charter.

3. The reports and comments referred to in Articles 21 and 22 and in the present article shall be made available to the public on request.«

Article 2

Article 24 of the Charter shall read as follows:

»Article 24 – Examination of the reports

1. The reports sent to the Secretary General in accordance with Articles 21 and 22 shall be examined by a Committee of Independent Experts constituted pursuant to Article 25. The committee shall also have before it any comments forwarded to the Secretary General in accordance with paragraph 1 of Article 23. On completion of its examination, the Committee of Independent Experts shall draw up a report containing its conclusions.

2. With regard to the reports referred to in Article 21, the Committee of Independent Experts shall assess from a legal standpoint the compliance of national law and practice with the obligations arising from the Charter for the Contracting Parties concerned.

3. The Committee of Independent Experts may address requests for additional information and clarification directly to Contracting Parties. In this connection the Committee of Independent Experts may also hold, in necessary, a meeting with the representatives of a Contracting Party, either on its own initiative or at the request of the Contracting Party concerned. The organisations referred to in paragraph 1 of Article 23 shall be kept informed.

4. The conclusions of the Committee of Independent Experts shall be made public and communicated by the Secretary General to the Governmental Committee, to the Parliamentary Assembly and to the organisations which are mentioned in paragraph 1 of Article 23 and paragraph 2 of Article 27.«

Article 3

Article 25 of the Charter shall read as follows:

»Article 25 – Committee of Independent Experts

1. The Committee of Independent Experts shall consist of at least nine members elected by the Parliamentary Assembly by a majority of votes cast from a list of experts of the highest integrity and

of recognised competence in national and international social questions, nominated by the Contracting Parties. The exact number of members shall be determined by the Committee of Ministers.

2. The members of the committee shall be elected for a period of six years. They may stand for re-election once.

3. A member of the Committee of Independent Experts elected to replace a member whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of his predecessor's term.

4. The members of the committee shall sit in their individual capacity. Throughout their term of office, they may not perform any function incompatible with the requirements of independence, impartiality and availability inherent in their office.«

Article 4

Article 27 of the Charter shall read as follows:

»Article 27 – Governmental Committee

1. The reports of the Contracting Parties, the comments and information communicated in accordance with paragraphs 1 of Article 23 and 3 of Article 24, and the reports of the Committee of Independent Experts shall be submitted to a Governmental Committee.

2. The committee shall be composed of one representative of each of the Contracting Parties. It shall invite no more than two international organisations of employers and no more than two international trade union organisations to send observers in a consultative capacity to its meetings. Moreover, it may consult representatives of international non-governmental organisations which have consultative status with the Council of Europe and have particular competence in the matters governed by the present Charter.

3. The Governmental Committee shall prepare the decisions of the Committee of Ministers. In particular, in the light of the reports of the Committee of Independent Experts and of the Contracting Parties, it shall select, giving reasons for its choice, on the basis of social, economic and other policy considerations the situations which should, in its view, be the subject of recommendations to each Contracting Party concerned, in accordance with Article 28 of the Charter. It shall present to the Committee of Ministers a report which shall be made public.

4. On the basis of its findings on the implementation of the Social Charter in general, the Governmental Committee may submit proposals so the Committee of Ministers aiming at studies to be carried out on social issues and on articles of the Charter which possibly might be updated.«

Article 5

Article 28 of the Charter shall read as follows:

»Article 28 – Committee of Ministers

1. The Committee of Ministers shall adopt, by a majority of two-thirds of those voting, with entitlement to voting limited to the Contracting Parties, on the basis of the report of the Governmental Committee, a resolution covering the entire supervision cycle and containing individual recommendations to the Contracting Parties concerned.

2. Having regard to the proposals made by the Governmental Committee pursuant to paragraph 4 of Article 27, the Committee of Ministers shall take such decisions as it deems appropriate.«

Article 6

Article 29 of the Charter shall read as follows:

»Article 29 – Parliamentary Assembly

The Secretary General of the Council of Europe shall transmit to the Parliamentary Assembly, with a view to the holding of periodical plenary debates, the reports of the Committee of Independent Experts and of the Governmental Committee, as well as the resolutions of the Committee of Ministers.«

Article 7

1. This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe signatories to the Charter, which may express their consent to be bound by:

- a) signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
- b) signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.

2. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 8

This Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date on which all Contracting Parties to the Charter have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 7.

Article 9

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c) the date of entry into force of this Protocol in accordance with Article 8;
- d) any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Turin, this 21st day of October 1991, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

ADDITIONAL PROTOCOL TO THE EUROPEAN SOCIAL CHARTER PROVIDING FOR A SYSTEM OF COLLECTIVE COMPLAINTS

PREAMBLE

The member States of the Council of Europe, signatories to this Protocol to the European Social Charter, opened for signature in Turin on 18 October 1961 (hereinafter referred to as »the Charter«);

Resolved to take new measures to improve the effective enforcement of the social rights guaranteed by the Charter;

Considering that this aim could be achieved in particular by the establishment of a collective complaints procedure, which, *inter alia*, would strengthen the participation of management and labour and of nongovernmental organisations,

Have agreed as follows:

Article 1

The Contracting Parties to this Protocol recognise the right of the following organisations to submit complaints alleging unsatisfactory application of the Charter:

a) international organisations of employers and trade unions referred to in paragraph 2 of Article 27 of the Charter;

b) other international non-governmental organisations which have consultative status with the Council of Europe and have been put on a list established for this purpose by the Governmental Committee;

c) representative national organisations of employers and trade unions within the jurisdiction of the Contracting Party against which they have lodged a complaint.

Article 2

1. Any Contracting State may also, when it expresses its consent to be bound by this Protocol, in accordance with the provisions of Article 13, or at any moment thereafter, declare that it recognises the right of any other representative national non-governmental organisation within its jurisdiction which has particular competence in the matters governed by the Charter, to lodge complaints against it.

2. Such declarations may be made for a specific period.

3. The declarations shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe who shall transmit copies thereof to the Contracting Parties and publish them.

Article 3

The international non-governmental organisations and the national non-governmental organisations referred to in Article 1.b and Article 2 respectively may submit complaints in accordance with the procedure prescribed by the aforesaid provisions only in respect of those matters regarding which they have been recognised as having particular competence.

Article 4

The complaint shall be lodged in writing, relate to a provision of the Charter accepted by the Contracting Party concerned and indicate in what respect the latter has not ensured the satisfactory application of this provision.

Article 5

Any complaint shall be addressed to the Secretary General who shall acknowledge receipt of it, notify it to the Contracting Party concerned and immediately transmit it to the Committee of Independent Experts.

Article 6

The Committee of Independent Experts may request the Contracting Party concerned and the organisation which lodged the complaint to submit written information and observations on the admissibility of the complaint within such time-limit as it shall prescribe.

Article 7

1. If it decides that a complaint is admissible, the Committee of Independent Experts shall notify the Contracting Parties to the Charter through the Secretary General. It shall request the Contracting Party concerned and the organisation which lodged the complaint to submit, within such time-limit as it shall prescribe, all relevant written explanations or information, and the other Contracting Parties to this Protocol, the comments they wish to submit, within the same time-limit.

2. If the complaint has been lodged by a national organisation of employers or a national trade union or by another national or international non-governmental organisation, the Committee of Independent Experts shall notify the international organisations of employers or trade unions referred to in paragraph 2 of Article 27 of the Charter, through the Secretary General, and invite them to submit observations within such time-limit as it shall prescribe.

3. On the basis of the explanations, information or observations submitted under paragraphs 1 and 2 above, the Contracting Party concerned and the organisation which lodged the complaint may submit any additional written information or observations within such time-limit as the Committee of Independent Experts shall prescribe.

4. In the course of the examination of the complaint, the Committee of Independent Experts may organise a hearing with the representatives of the parties.

Article 8

1. The Committee of Independent Experts shall draw up a report in which it shall describe the steps taken by it to examine the complaint and present its conclusions as to whether or not the Contracting Party concerned has ensured the satisfactory application of the provision of the Charter referred to in the complaint.

2. The report shall be transmitted to the Committee of Ministers. It shall also be transmitted to the organisation that lodged the complaint and to the Contracting Parties to the Charter, which shall not be at liberty to publish it.

It shall be transmitted to the Parliamentary Assembly and made public at the same time as the resolution referred to in Article 9 or no later than four months after it has been transmitted to the Committee of Ministers.

Article 9

1. On the basis of the report of the Committee of Independent Experts, the Committee of Ministers shall adopt a resolution by a majority of those voting. If the Committee of Independent Experts finds that the Charter has not been applied in a satisfactory manner, the Committee of Ministers shall adopt, by a majority of two-thirds of those voting, a recommendation

addressed to the Contracting Party concerned. In both cases, entitlement to voting shall be limited to the Contracting Parties to the Charter.

2. At the request of the Contracting Party concerned, the Committee of Ministers may decide, where the report of the Committee of Independent Experts raises new issues, by a two-thirds majority of the Contracting Parties to the Charter, to consult the Governmental Committee.

Article 10

The Contracting Party concerned shall provide information on the measures it has taken to give effect to the Committee of Ministers's recommendation, in the next report which it submits to the Secretary General under Article 21 of the Charter.

Article 11

Articles 1 to 10 of this Protocol shall apply also to the articles of Part II of the first Additional Protocol to the Charter in respect of the States Parties to that Protocol, to the extent that these articles have been accepted.

Article 12

The States Parties to this Protocol consider that the first paragraph of the appendix to the Charter, relating to Part III, reads as follows:

»It is understood that the Charter contains legal obligations of an international character, the application of which is submitted solely to the supervision provided for in Part IV thereof and in the provisions of this Protocol.«

Article 13

1. This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe signatories to the Charter, which may express their consent to be bound by:

- a) signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
- b) signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.

2. A member State of the Council of Europe may not express its consent to be bound by this Protocol without previously or simultaneously ratifying the Charter.

3. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 14

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date on which five member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 13.

2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 15

1. Any Party may at any time denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of twelve months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 16

The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the member States of the Council of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c) the date of entry into force of this Protocol in accordance with Article 14;
- d) any other act, notification or declaration relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 9th day of November 1995, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

EUROPSKA SOCIJALNA POVELJA

PREAMBULA

Vlade potpisnice, članice Vijeća Europe,

smatrajući da je cilj Vijeća Europe ostvarenje većeg jedinstva između njegovih članica radi čuvanja i promicanja ideala i načela koji su njihova zajednička baština te pospješivanja njihovoga gospodarskog i socijalnog napretka, osobito održanjem i daljnjim razvitkom ljudskih prava i temeljnih sloboda;

smatrajući da su se Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisanom u Rimu 4. studenoga 1950., i njenim Dodatnim protokolom, potpisanim u Parizu 20. ožujka 1952., države članice Vijeća Europe suglasile svojem stanovništvu osigurati građanska i politička prava i slobode navedene u tim dokumentima;

smatrajući da se uživanje socijalnih prava mora osigurati bez ikakve diskriminacije s obzirom na rasu, boju kože, spol, vjeroispovijed, političko mišljenje, nacionalnu pripadnost ili socijalno podrijetlo;

odlučne zajednički učiniti sve napore kako bi pomoću odgovarajućih institucija i djelovanja podigle životni standard i unaprijedile dobrobit i gradskog i seoskog stanovništva pomoću odgovarajućih institucija i aktivnosti;

sporazumjele su se o sljedećem:

DIO I.

Ugovorne stranke kao cilj politike koju će, na nacionalnoj i međunarodnoj razini, slijediti svim primjerenim sredstvima prihvaćajući ostvarenje uvjeta u kojima će osigurati učinkovito ostvarivanje sljedećih prava i načela:

1. Svatko treba imati mogućnost zarađivati za svoj život slobodno izabranim radom.
2. Svi radnici imaju pravo na pravične radne uvjete.
3. Svi radnici imaju pravo na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu.
4. Svi radnici imaju pravo na pravičnu plaću koja će njima, kao i njihovim obiteljima, osigurati dostojan životni standard.
5. Svi radnici i poslodavci, radi zaštite svojih ekonomskih i socijalnih interesa, imaju pravo slobodno se udružiti u nacionalne ili međunarodne organizacije.
6. Svi radnici i poslodavci imaju pravo na kolektivno pregovaranje.
7. Djeca i mladež imaju pravo na posebnu zaštitu od fizičkih i moralnih opasnosti kojima su izloženi.
8. Radnice u slučaju majčinstva, kao i ostale radnice kada je to potrebno, imaju pravo na posebnu zaštitu na radu.
9. Svatko ima pravo koristiti odgovarajuće pogodnosti profesionalnog usmjeravanja kako bi mu se pomoglo izabrati zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i interesima.
10. Svatko ima pravo koristiti odgovarajuće pogodnosti stručne izobrazbe.
11. Svatko ima pravo koristiti sve mjere koje mu omogućavaju ostvarenje najboljeg dostupnog zdravstvenog standarda.
12. Svi radnici i od njih uzdržavane osobe imaju pravo na socijalnu sigurnost.
13. Svatko bez dovoljno sredstava za život ima pravo na socijalnu i medicinsku pomoć.
14. Svatko ima pravo koristiti se uslugama socijalnih službi.
15. Svaka invalidna osoba ima pravo na profesionalnu izobrazbu i na socijalnu i profesionalnu

rehabilitaciju, neovisno o podrijetlu i naravi njene invalidnosti.

16. Obitelj kao osnovna jedinica društva, radi osiguranja svog punog razvoja, ima pravo na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu.

17. Majka i dijete, neovisno o bračnom stanju i obiteljskim odnosima, imaju pravo na primjerenu socijalnu i ekonomsku zaštitu.

18. Državljeni svake ugovorne stranke imaju pravo obavljati plaćenu djelatnost na teritoriju svake druge ugovorne stranke pod jednakim uvjetima kao i njeni državljani, osim u slučajevima ograničenja uvjetovanih ozbiljnim razlozima gospodarskog i socijalnog karaktera.

19. Radnici migranti, državljani jedne od ugovornih stranaka, kao i njihove obitelji, imaju pravo na zaštitu i pomoć na teritoriju svake druge ugovorne stranke.

DIO II.

Ugovorne stranke prihvaćaju da će poštivati, kao što je to predviđeno u dijelu III., obveze koje proizlaze iz članaka i stavaka koji slijede.

Članak 1. – PRAVO NA RAD

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na rad, ugovorne stranke se obvezuju:

1. priznati jednim od svojih glavnih ciljeva i odgovornosti postizanje i održavanje što je moguće više i stabilnije razine zaposlenosti, pri tome nastojeći ostvariti punu zaposlenost;
2. djelotvorno štititi pravo radnika da zarađuju za svoj život slobodno izabranim radom;
3. uspostaviti ili održavati besplatne službe zapošljavanja za sve radnike;
4. osigurati ili promicati odgovarajuće profesionalno usmjeravanje, izobrazbu i rehabilitaciju.

Članak 2. – PRAVO NA PRAVIČNE RADNE UVJETE

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na pravične radne uvjete, ugovorne stranke se obvezuju:

1. utvrditi razumno trajanje dnevnog i tjednog rada, postupno smanjujući radni tjedan koliko to dopušta povećanje produktivnosti i drugi mjerodavni čimbenici;
2. osigurati plaćene državne blagdane;
3. osigurati plaćeni godišnji odmor od najmanje dva tjedna;
4. osigurati skraćeni rad ili dodatni plaćeni odmor radnicima koji rade na opasnim ili po zdravlje štetnim poslovima;
5. osigurati tjedni odmor koji se, koliko je to moguće, podudara s danom u tjednu koji je kao dan odmora prihvaćen prema tradiciji ili običajima zemlje ili regije.

Članak 3. – PRAVO NA SIGURNOST I ZAŠTITU ZDRAVLJA NA RADU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu, ugovorne stranke se obvezuju:

1. donijeti propise o sigurnosti i zdravstvenim uvjetima rada;
2. odrediti mjere nadzora primjene tih propisa;
3. savjetovati se, ako je to potrebno, s organizacijama poslodavaca i radnika o mjerama radi poboljšanja sigurnosti i zdravstvenih uvjeta rada.

Članak 4. – PRAVO NA PRAVIČNU PLAĆU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na pravičnu plaću, ugovorne stranke se obvezuju:

1. priznati radnicima pravo na plaću koja će njima i njihovim obiteljima osigurati dostojan životni standard;
2. priznati radnicima pravo na uvećan iznos plaće za prekovremeni rad, osim u nekim iznimnim slučajevima;
3. priznati radnicima, muškarcima i ženama, pravo na jednaku plaću za jednako vrijedan rad;
4. priznati svim radnicima pravo na primjeren otkazni rok u slučaju prestanka radnog odnosa;

5. dopustiti odbitke od plaće samo pod uvjetima i u opsegu propisanim nacionalnim zakonima ili drugim propisima, ili utvrđenim kolektivnim ugovorima ili arbitražnim odlukama.

Ostvarivanje tih prava treba osigurati ili slobodno zaključenim kolektivnim ugovorima, ili zakonskim postupkom utvrđivanja plaća, ili na koji drugi način primjeren nacionalnim uvjetima.

Članak 5. – PRAVO ORGANIZIRANJA

Radi jamčenja i promicanja slobode radnika i poslodavaca da osnivaju lokalne, nacionalne ili međunarodne organizacije za zaštitu svojih ekonomskih i socijalnih interesa i radi udruživanja u te organizacije, ugovorne stranke obvezuju se da nacionalno zakonodavstvo neće ugrožavati tu slobodu niti će ga primjenjivati na način da je ugrožava. U kojoj će se mjeri jamstva predviđena ovim člankom primjenjivati na policiju, utvrdit će se nacionalnim zakonima ili drugim propisima. Načelo i opseg primjene tih jamstava na pripadnike vojnih snaga također se utvrđuju nacionalnim zakonima ili drugim propisima.

Članak 6. – PRAVO NA KOLEKTIVNO PREGOVARANJE

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na kolektivno pregovaranje, ugovorne stranke se obvezuju:

1. promicati jednakopravna savjetovanja između radnika i poslodavaca;

2. promicati, kada je to potrebno i prikladno, uspostavu mehanizama dobrovoljnog pregovaranja između poslodavaca ili poslodavačkih organizacija, s jedne strane, i organizacija radnika, s druge strane, radi uređenja uvjeta zaposlenja kolektivnim ugovorima;

3. promicati uspostavu i korištenje odgovarajućih mehanizama mirenja i dobrovoljne arbitraže radi rješavanja radnih sporova;

i priznaju:

4. pravo radnika i poslodavaca na kolektivnu akciju u slučaju interesnih sukoba, uključujući i pravo na štrajk, ograničeno obvezama koje mogu proizaći iz prethodno prihvaćenih kolektivnih ugovora.

Članak 7. – PRAVO DJECE I MLADEŽI NA ZAŠTITU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava djece i mladeži na zaštitu, ugovorne stranke se obvezuju:

1. propisati da je 15 godina najniža dob za zapošljavanje, s tim da se i mlađa djeca iznimno mogu zaposliti na propisanim lakšim poslovima koji nisu štetni za njihovo zdravlje, moral ili obrazovanje;

2. utvrditi višu minimalnu dopuštenu dob zapošljavanja na određenim poslovima koji se smatraju opasnim ili štetnim za zdravlje;

3. zabraniti da se djeca koja su na obveznom školovanju zapošljavaju na poslovima koji će ih onemogućiti u stjecanju svih koristi od tog školovanja;

4. ograničiti radno vrijeme radnika mlađih od 16 godina kako bi ono bilo usklađeno s potrebama - njihova razvoja, a posebice s potrebama njihove profesionalne izobrazbe;

5. priznati mladim radnicima i naučnicima pravo na pravičnu plaću ili drugu odgovarajuću naknadu;

6. osigurati da se vrijeme koje mladi, uz pristanak poslodavca, provedu na profesionalnoj izobrazbi tijekom redovitog radnog vremena smatra dijelom radnog dana;

7. osigurati radnicima mlađim od 18 godina najmanje tri tjedna godišnjeg plaćenog odmora;

8. zabraniti osobama mlađim od 18 godina noćni rad, osim kada se radi o poslovima koji su predviđeni nacionalnim zakonima ili drugim propisima;

9. predvidjeti da se radnici mlađi od 18 godina zaposleni na poslovima utvrđenim nacionalnim zakonima ili drugim propisima moraju podvrgnuti redovitom medicinskom nadzoru;

10. osigurati posebnu zaštitu od fizičkih i moralnih opasnosti kojima su djeca i mladež izloženi, a posebno od onih koje izravno ili neizravno proizlaze iz njihova rada.

Članak 8. – PRAVO RADNICA NA ZAŠTITU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava radnica na zaštitu, ugovorne stranke se obvezuju:

1. osigurati ženama odsutnost s rada prije i poslije poroda u trajanju od najmanje 12 tjedana i to kao plaćeni dopust ili odgovarajućim naknadama na temelju socijalnog osiguranja ili naknadama iz javnih fondova;

2. smatrati nezakonitim otkaz koji bi poslodavac dao ženi tijekom njenog porodnog dopusta ili u slučaju kad bi otkazni rok istekao tijekom tog dopusta;

3. osigurati majkama koje doje djecu za tu namjenu primjerene stanke;

4. a) urediti noćni rad žena u industriji;

b) zabraniti svaki rad žena u podzemnim rudnicima i, prema potrebi, na svim za njih neprikladnim poslovima koji su opasni, teški ili štetni za zdravlje.

Članak 9. – PRAVO NA PROFESIONALNO USMJERAVANJE

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na profesionalno usmjeravanje, ugovorne stranke obvezuju se, prema potrebi, osigurati ili promicati službu koja će pomagati svim osobama, uključujući i hendikepirane, u rješavanju problema izbora ili napredovanja u zanimanju, vodeći računa o njihovim osobnim sposobnostima i mogućnostima zapošljavanja; ta pomoć mora biti besplatna, kako za mladež, uključujući djecu školske dobi, tako i za odrasle.

Članak 10. – PRAVO NA PROFESIONALNU IZOBRAZBU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na profesionalnu izobrazbu, ugovorne stranke se obvezuju:

1. osigurati ili promicati, kada je to potrebno, stručnu i profesionalnu izobrazbu svih osoba, uključujući i hendikepirane, uz savjetovanje s organizacijama poslodavaca i radnika, te omogućiti pogodnosti za pristup višem stručnom i sveučilišnom obrazovanju, poštujući jedino kriterij individualne sposobnosti;

2. osigurati ili promicati sustav naukovanja i druge sustave izobrazbe dječaka i djevojčica za različita zanimanja;

3. prema potrebi osigurati ili promicati:

a) odgovarajuće i lako dostupne pogodnosti izobrazbe odraslih radnika;

b) posebne mjere radi dodatne profesionalne izobrazbe odraslih radnika, koje iziskuje tehnički napredak ili novi trendovi u zapošljavanju;

4. ohrabrivati puno korištenje predviđenih pogodnosti pomoću odgovarajućih mjera, kao što su:

a) smanjenje ili ukidanje svih pristojbi ili troškova;

b) dodjela financijske pomoći u odgovarajućim slučajevima;

c) uključivanje u redovite radne sate vremena što ga radnik, na zahtjev poslodavca, provede na tečajevima dodatne izobrazbe;

d) jamstvo, putem odgovarajućeg nadzora i uz savjetovanje s organizacijama poslodavaca i radnika, učinkovitosti sustava naukovanja i svakog drugog sustava izobrazbe mladih radnika i, općenito, odgovarajuće zaštite mladih radnika.

Članak 11. – PRAVO NA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu, ugovorne stranke se obvezuju poduzeti, bilo izravno bilo u suradnji s javnim ili privatnim organizacijama, odgovarajuće mjere prvenstveno usmjerene na to da:

1. uklone, koliko je to moguće, uzroke slaboga zdravlja;

2. osiguraju službe savjetovanja i obrazovanja radi poboljšanja zdravlja i razvoja osobne odgovornosti za zdravlje;

3. spriječe, koliko je to moguće, epidemijske, endemijske i druge bolesti.

Članak 12. – PRAVO NA SOCIJALNU SIGURNOST

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na socijalnu sigurnost, ugovorne stranke se

obvezuju:

1. uspostaviti ili održavati sustav socijalne sigurnosti;
2. održavati sustav socijalne sigurnosti na zadovoljavajućoj razini, barem onakvoj kakva je potrebna za ratifikaciju konvencije Međunarodne organizacije rada (br. 102) o minimalnim standardima socijalne sigurnosti;
3. nastojati sustav socijalne sigurnosti postupno podići na višu razinu;
4. poduzeti mjere, sklapanjem odgovarajućih dvostranih ili mnogostranih ugovora ili drugim sredstvima, i u skladu s uvjetima utvrđenim u tim ugovorima, kako bi osigurale:
 - a) jednakost svojih državljana i državljana drugih ugovornih stranaka u pogledu prava na socijalnu sigurnost, uključujući i očuvanje prava proizašlih iz zakonodavstva o socijalnoj sigurnosti, bez obzira na preseljavanja osiguranih osoba na teritorijima ugovornih stranaka;
 - b) priznavanje, održavanje i uspostavljanje prava na socijalnu sigurnost sredstvima kao što su zbrajanje razdoblja osiguranja ili zaposlenja ostvarenih sukladno zakonodavstvu svake od ugovornih stranaka.

Članak 13. – PRAVO NA SOCIJALNU I MEDICINSKU POMOĆ

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na socijalnu i medicinsku pomoć ugovorne stranke se obvezuju:

1. osigurati da svatko tko nema dovoljno prihoda i tko ih nije u mogućnosti ostvariti vlastitim naporima ili ih dobiti iz nekog drugog izvora, posebice u obliku davanja temeljem sustava socijalne sigurnosti, može dobiti odgovarajuću pomoć i, u slučaju bolesti, njegu koju iziskuje njegovo stanje;
2. jamčiti da osobama koje se koriste takvom pomoći zbog toga neće biti smanjena politička ili socijalna prava;
3. osigurati da svatko može od nadležnih javnih ili privatnih službi dobiti svaki savjet i svaku osobnu pomoć nužnu kako bi se spriječila, uklonila ili ublažila osobna ili obiteljska ugroženost;
4. primjenjivati odredbe stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka kako na svoje državljanke tako i na državljanke drugih ugovornih stranaka koji zakonito borave na njihovom teritoriju, sukladno obvezama koje imaju temeljem Europske konvencije o socijalnoj i medicinskoj pomoći, potpisane u Parizu 11. prosinca 1953.

Članak 14. – PRAVO KORIŠTENJA USLUGA SOCIJALNIH SLUŽBI

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava korištenja usluga socijalnih službi, ugovorne stranke se obvezuju:

1. promicati ili organizirati službe koje će primjenom metoda socijalnog rada pridonijeti dobrobiti i razvoju pojedinaca i skupina u zajednici, kao i njihovoj prilagodbi socijalnoj sredini;
2. ohrabrivati sudjelovanje pojedinaca te dobrovoljnih ili drugih organizacija u stvaranju i održavanju takvih službi.

Članak 15. – PRAVO TJELESNO ILI DUŠEVNO OŠTEĆENIH OSOBA NA PROFESIONALNU IZOBRAZBU I NA PROFESIONALNU I SOCIJALNU REHABILITACIJU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava tjelesno ili duševno oštećenih osoba na profesionalnu izobrazbu i na profesionalnu i socijalnu rehabilitaciju, ugovorne stranke se obvezuju:

1. poduzeti odgovarajuće mjere da se zainteresiranima pruži mogućnost profesionalne izobrazbe, uključujući, kad je to potrebno, putem specijaliziranih javnih ili privatnih ustanova;
2. poduzeti odgovarajuće mjere radi zapošljavanja invalidnih osoba, naročito uz pomoć specijaliziranih ustanova, zaštićenim zapošljavanjem te mjerama koje će poticati poslodavce na zapošljavanje invalidnih osoba.

Članak 16. – PRAVO OBITELJI NA SOCIJALNU, PRAVNU I EKONOMSKU ZAŠTITU

Radi osiguranja uvjeta potrebnih za puni razvoj obitelji kao osnovne jedinice društva, ugovorne stranke obvezuju se promicati ekonomsku, pravnu i socijalnu zaštitu obiteljskoga života, posebice pomoću socijalnih i obiteljskih potpora, fiskalnih olakšica, poticanja gradnje stanova prilagođenih

potrebama obitelji, pomoći mladim obiteljima i drugim odgovarajućim mjerama.

Članak 17. – PRAVO MAJKE I DJETETA NA SOCIJALNU I EKONOMSKU ZAŠTITU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava majke i djeteta na ekonomsku i socijalnu zaštitu, ugovorne stranke obvezuju se poduzeti sve potrebne i odgovarajuće mjere radi ostvarivanja toga cilja, uključujući i osnivanje ili održavanje odgovarajućih institucija ili službi.

Članak 18. – PRAVO OBAVLJANJA PLAĆENE DJELATNOSTI NA TERITORIJU DRUGIH UGOVORNIH STRANAKA

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava obavljanja plaćene djelatnosti na teritoriju svake druge ugovorne stranke, stranke se obvezuju:

1. primjenjivati postojeće propise u liberalnom duhu;
2. pojednostavniti postojeće formalnosti te smanjiti ili ukinuti sudske takse i druge pristojbe koje plaćaju strani radnici ili njihovi poslodavci;
3. liberalizirati propise koji, pojedinačno ili kolektivno, uređuju zapošljavanje stranih radnika; i priznati:
4. svojim državljanima pravo odlaska iz zemlje radi obavljanja plaćene djelatnosti na teritoriju drugih ugovornih stranaka.

Članak 19. – PRAVO RADNIKA MIGRANATA I NJIHOVIH OBITELJI NA ZAŠTITU I POMOĆ

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava radnika migranata i njihovih obitelji na zaštitu i pomoć na teritoriju drugih ugovornih stranaka, ugovorne stranke se obvezuju:

1. održavati ili osigurati djelovanje odgovarajućih besplatnih službi za pomoć tim radnicima i, posebice, službi za davanje točnih informacija, te poduzimati sve potrebne mjere, u okviru nacionalnih zakona ili drugih propisa, protiv svake obmanjujuće promidžbe koja se odnosi na iseljavanje i useljavanje;
2. poduzeti, u granicama svoje nadležnosti, odgovarajuće mjere koje će olakšati odlazak, putovanje i prihvaćanje tih radnika i njihovih obitelji, te im, u granicama svojih nadležnosti, za vrijeme putovanja osigurati potrebne sanitarne i medicinske usluge, kao i dobre higijenske uvjete;
3. promicati, prema potrebi, suradnju između socijalnih, javnih ili privatnih službi zemalja iseljenja i zemalja useljenja;
4. jamčiti radnicima koji zakonito borave na njihovu teritoriju, u mjeri u kojoj je to uređeno zakonima ili drugim propisima ili je u nadležnosti upravnih organa, jednake radne i životne uvjete kao i svojim državljanima, u pogledu:
 - a) primanja te drugih uvjeta zaposlenja i rada;
 - b) članstva u sindikalnim organizacijama i korištenja prava iz kolektivnih ugovora;
 - c) stanovanja;
5. osigurati radnicima koji zakonito borave na njihovu teritoriju jednakost sa svojim državljanima u pogledu poreza, pristojbi i doprinosa koje plaćaju kao radnici;
6. olakšati, koliko je god to moguće, spajanje obitelji radnika migranta kojemu je odobreno da se nastani na njihovu teritoriju;
7. osigurati radnicima koji zakonito borave na njihovu teritoriju jednakost sa svojim državljanima u pravosudnim postupcima u pitanjima spomenutim u ovom članku;
8. jamčiti radnicima koji zakonito borave na njihovu teritoriju da neće biti protjerani osim ako ugrožavaju državnu sigurnost ili ako krše javni red ili moralne norme;
9. dopustiti, u zakonom predviđenim granicama, prijenos onog dijela zarada i uštedevina radnika migranata koji oni žele;
10. proširiti zaštitu i pomoć predviđenu ovim člankom i na radnike migrante koji obavljaju samostalnu djelatnost, ako se te mjere na njih mogu primijeniti.

Članak 20. – OBVEZE

1. Svaka ugovorna stranka se obvezuje:

a. smatrati dio I. ove Povelje izjavom koja određuje ciljeve čijem će ostvarivanju težiti svim prikladnim sredstvima, sukladno odredbama uvodnog stavka tog dijela Povelje;

b. smatrati se obvezanom s najmanje pet od sedam sljedećih članaka dijela II. Povelje: članci 1., 5., 6., 12., 13., 16. i 19.;

c. smatrati se obvezanom dodatnim brojem članaka ili stavaka navedenih u dijelu II. Povelje, koje će ona odabrati, tako da ukupan broj naznačenih članaka i stavaka koji je obvezuju ne bude manji od 10 članaka ili 45 stavaka.

2. Odabrane članke ili stavke, sukladno točkama b) i c) stavka 1. ovoga članka, ugovorne će stranke notificirati glavnom tajniku Vijeća Europe u trenutku polaganja isprave o ratifikaciji ili odobrenju.

3. Svaka ugovorna stranka može kasnije u svako doba, notifikacijom glavnom tajniku, izjaviti da se smatra obvezanom svakim drugim naznačenim člankom ili stavkom dijela II. Povelje koji ona još nije prihvatila sukladno odredbama stavka 1. ovoga članka. Te naknadne obveze smatrat će se sastavnim dijelom ratifikacije ili odobrenja te će imati iste učinke počevši od tridesetog dana nakon datuma notifikacije.

4. Glavni tajnik obavijestit će sve vlade potpisnice i glavnog ravnatelja Međunarodnoga ureda rada o svakoj primljenoj notifikaciji sukladno ovom dijelu Povelje.

5. Svaka ugovorna stranka imat će odgovarajući sustav inspekcije rada sukladno nacionalnim uvjetima.

DIO IV.

Članak 21. – IZVJEŠĆA O PRIHVAĆENIM ODREDBAMA

Ugovorne stranke dostavljat će glavnom tajniku Vijeća Europe, u obliku što će ga odrediti Odbor ministara, dvogodišnja izvješća o primjeni odredaba dijela II. Povelje koje su prihvatile.

Članak 22. – IZVJEŠĆA O NEPRIHVAĆENIM ODREDBAMA

Ugovorne stranke dostavljat će glavnom tajniku Vijeća Europe, u prikladnim vremenskim razmacima, a na zahtjev Odbora ministara, izvješća koja se odnose na odredbe dijela II. Povelje koje nisu prihvatile u trenutku ratifikacije ili odobrenja, niti kasnijom notifikacijom. Odbor ministara odredit će, u određenim vremenskim razmacima, u svezi s kojim odredbama i u kojem će se obliku tražiti takva izvješća.

Članak 23. – DOSTAVLJANJE PRIJEPISA

1. Svaka ugovorna stranka uputit će prijepise izvješća predviđenih člancima 21. i 22. onim nacionalnim organizacijama koje su učlanjene u međunarodne organizacije poslodavaca i radnika i koje će biti pozvane, sukladno članku 27. stavak 2., prisustvovati sastancima pododbora Socijalnog odbora vlada.

2. Ugovorne stranke proslijedit će glavnom tajniku, ako on to od njih zatraži, sve primjedbe na izvješća primljena od nacionalnih organizacija.

Članak 24. – RAZMATRANJE IZVJEŠĆA

Izvješća dostavljena glavnom tajniku sukladno člancima 21. i 22. razmotrit će Odbor stručnjaka, kojemu će također biti na raspolaganju sve primjedbe upućene glavnom tajniku sukladno stavku 2. članka 23.

Članak 25. – ODBOR STRUČNJAKA

1. Odbor stručnjaka sastojat će se od najviše sedam članova koje će imenovati Odbor ministara s liste neovisnih stručnjaka najvećeg integriteta i priznate stručnosti u međunarodnim socijalnim pitanjima, a te će članove predložiti ugovorne stranke.

2. Članovi Odbora imenovani će se za razdoblje od šest godina; njihov se mandat može obnoviti. Ipak, mandati dvojice članova prvog imenovanja prestat će nakon četiri godine.

3. Članove čiji će mandat prestati nakon početne četiri godine odredit će ždrijebom Odbor ministara odmah nakon prvog imenovanja.

4. Član Odbora stručnjaka koji je imenovan kao zamjena jednog od članova čiji mandat nije istekao obavlja dužnost do kraja mandata svoga prethodnika.

Članak 26. – SUDJELOVANJE MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE RADA

Pozvat će se međunarodna organizacija rada da imenuje jednog predstavnika koji će kao savjetnik sudjelovati u vijećanju Odbora stručnjaka.

Članak 27. – PODODBOR SOCIJALNOG ODBORA VLÂDA

1. Izvješća ugovornih stranaka i zaključke Odbora stručnjaka razmotrit će pododbor Socijalnog odbora vlada Vijeća Europe.

2. Taj će se pododbor sastojati od po jednog predstavnika svake ugovorne stranke. Pododbor će pozvati najviše po dvije međunarodne organizacije poslodavaca i radnika da pošalju svoje predstavnike da, u savjetodavnom svojstvu, prisustvuju njegovim sastancima. Osim toga, na savjetovanje će moći pozvati najviše dva predstavnika međunarodnih nevladinih organizacija koje u Vijeću Europe imaju savjetodavni status o pitanjima za koja su posebno kvalificirane, kao npr. za socijalnu dobrobit i ekonomsku i socijalnu zaštitu obitelji.

3. Pododbor će Odboru ministara podnijeti izvješće sa zaključcima, kojemu će priložiti izvješće Odbora stručnjaka.

Članak 28. – SAVJETODAVNA SKUPŠTINA

Glavni tajnik Vijeća Europe proslijedit će Savjetodavnoj skupštini zaključke Odbora stručnjaka. Savjetodavna skupština dostavit će Odboru ministara svoje mišljenje o tim zaključcima.

Članak 29. – ODBOR MINISTARA

Dvotrećinskom većinom članova koji imaju pravo odlučivati, Odbor ministara će svakoj ugovornoj stranki, na temelju izvješća pododbora i nakon savjetovanja sa Savjetodavnom skupštinom, uputiti sve potrebne preporuke.

DIO V.

Članak 30. – DOKIDANJE U SLUČAJU RATA ILI JAVNE OPASNOSTI

1. U slučaju rata ili neke druge javne opasnosti koja prijete životu nacije, svaka ugovorna stranka može poduzeti mjere radi dokidanja obveza predviđenih ovom Poveljom, u mjeri strogo određenoj potrebom situacije i pod uvjetom da te mjere ne proturječe drugim obvezama prema međunarodnom pravu.

2. Svaka ugovorna stranka koja je primijenila ovo pravo dokidanja dužna je, u razumnom roku, u potpunosti obavijestiti glavnog tajnika Vijeća Europe o poduzetim mjerama i o motivima koji su te mjere potaknuli. Ona će također obavijestiti glavnoga tajnika o datumu prestanka važenja tih mjera i o datumu kada će se odredbe Povelje koje je usvojila ponovno u potpunosti primjenjivati.

3. Glavni će tajnik obavijestiti druge ugovorne stranke i glavnog ravnatelja Međunarodnog ureda rada o svim primljenim obavijestima sukladno stavku 2. ovoga članka.

Članak 31. – SUŽAVANJE

1. Prava i načela iznesena u dijelu I., jednom provedena u djelo, te učinkovito ostvarivanje tih prava i načela, kao što je predviđeno u dijelu II., ne mogu biti predmetom sužavanja ili ograničenja koja nisu točno navedena u dijelu I. i II., izuzimajući ona koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi poštovanja prava i sloboda drugoga ili radi zaštite javnoga reda, nacionalne sigurnosti, javnog zdravlja ili morala zemlje.

2. Sužavanja navedena u ovoj Povelji koja se odnose na prava i obveze što ih ona priznaje mogu se

primjenjivati isključivo radi postizanja cilja radi kojeg su ta sužavanja bila predviđena.

Članak 32. – ODNOSI IZMEĐU POVELJE I UNUTARNJEG PRAVA ILI MEĐUNARODNIH SPORAZUMA

Odredbe ove Povelje ne mogu se primjenjivati na uštrb odredaba unutarnjeg prava ili dvostranih ili mnogostranih međunarodnih ugovora, konvencija ili sporazuma koji su stupili ili će stupiti na snagu i koji su povoljniji za osobe na koje se odnose.

Članak 33. – PRIMJENA POMOĆU KOLEKTIVNIH UGOVORA

1. U državama članicama u kojima su obveze iz stavaka 1., 2., 3., 4. i 5. članka 2., stavaka 4., 6. i 7. članka 7. i stavaka 1., 2., 3. i 4. članka 10. dijela II. ove Povelje uobičajeno uređuju ugovorima između poslodavaca ili organizacija poslodavaca i organizacija radnika, ili se primjenjuju na drugi način koji nije zakonski određen, ugovorne stranke mogu preuzeti tome sukladno obveze i te će se obveze smatrati ispunjenima ako se ugovorima ili na drugi način primijene na veliku većinu radnika.

2. U državama članicama u kojima se te obveze uobičajeno zakonom uređene ugovorne stranke također mogu preuzeti tome sukladno obveze, a te će se obveze smatrati ispunjenima kada temeljem zakona budu primijenjene na veliku većinu radnika.

Članak 34. – TERITORIJALNA PRIMJENA

1. Ova se Povelja primjenjuje na matični teritorij svake ugovorne stranke. Svaka vlada potpisnica može, pri potpisivanju ili polaganju isprave o ratifikaciji ili odobrenju, izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe naznačiti teritorij koji ona u tom smislu smatra matičnim.

2. Svaka ugovorna stranka može pri ratifikaciji ili odobrenju ove Povelje, ili kasnije u svako doba, notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe izjaviti da će se Povelja, u cijelosti ili djelomično, primjenjivati na jedan ili na više nematičnih teritorija koji su naznačeni u toj izjavi, a za čije međunarodne odnose ona odgovara ili preuzima odgovornost. U toj će izjavi posebno navesti članke ili stavke dijela II. Povelje koje prihvaća kao obvezujuće za svaki teritorij naznačen u izjavi.

3. Povelja se primjenjuje na teritorij ili na teritorije naznačene u izjavi iz prethodnog stavka počevši od tridesetoga dana nakon datuma kada je glavni tajnik primio notifikaciju o toj izjavi.

4. Svaka ugovorna stranka može, kasnije u svako doba, notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe izjaviti da prihvaća kao obvezujući svaki naznačeni članak ili stavak koji još nije prihvatila za jedan ili više teritorija na kojima se Povelja već primjenjuje sukladno stavku 2. ovoga članka. Te će se naknadne obveze smatrati sastavnim dijelom izvorne izjave koja se odnosi na dotični teritorij i proizvest će isti učinak od tridesetoga dana nakon datuma notifikacije.

5. Glavni će tajnik ostalim vladama potpisnicama i glavnom ravnatelju Međunarodnog ureda rada dostaviti svaku notifikaciju koja mu bude proslijeđena sukladno ovom članku.

Članak 35. – POTPISIVANJE, RATIFIKACIJA, STUPANJE NA SNAGU

1. Ova je Povelja otvorena za potpisivanje članicama Vijeća Europe. Ona će se ratificirati ili odobriti. Izjave o ratifikaciji ili odobrenju položit će se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

2. Ova Povelja stupa na snagu tridesetoga dana nakon datuma polaganja pete isprave o ratifikaciji ili odobrenju.

3. Za svaku potpisnicu koja naknadno ratificira Povelja će stupiti na snagu tridesetog dana nakon datuma polaganja isprave o ratifikaciji ili odobrenju.

4. Glavni će tajnik obavijestiti sve članice Vijeća Europe i glavnog ravnatelja Međunarodnog ureda rada o stupanju na snagu Povelje, o imenima ugovornih stranaka koje su je ratificirale ili odobrile i o svakom naknadnom polaganju isprave o ratifikaciji ili odobrenju.

Članak 36. – IZMJENE

Svaka članica Vijeća Europe može predložiti izmjene ove Povelje putem obavijesti upućene glavnom tajniku Vijeća Europe. Glavni tajnik prosljeđit će ostalim članicama Vijeća Europe tako predložene izmjene koje će tada razmotriti Odbor ministara i koje će se prosljeđiti na mišljenje Savjetodavnoj skupštini. Svaka izmjena koju odobri Odbor ministara stupa na snagu tridesetoga dana

nakon što sve ugovorne stranke obavijeste glavnog tajnika da je prihvaćaju. Glavni će tajnik obavijestiti sve države članice Vijeća Europe i glavnog ravnatelja Međunarodnog ureda rada o stupanju na snagu tih izmjena.

Članak 37. – OTKAZIVANJE

1. Nijedna ugovorna stranka ne može otkazati ovu Povelju prije isteka petogodišnjeg razdoblja nakon datuma kada je Povelja za nju stupila na snagu, ili prije isteka svakog narednog dvogodišnjeg razdoblja, a u svakom slučaju nakon što to najavi glavnom tajniku Vijeća Europe šest mjeseci unaprijed, o čemu će on obavijestiti ostale ugovorne stranke i glavnog ravnatelja Međunarodnog ureda rada. Takav otkaz ne utječe na valjanost Povelje što se tiče ostalih ugovornih stranaka, pod pretpostavkom da ih nikada ne bude manje od pet.

2. Svaka ugovorna stranka može, sukladno odredbama prethodnog stavka, otkazati svaki članak ili stavak dijela II. Povelje koji je prihvatila, pod uvjetom da ukupan broj članaka ili stavaka koji obvezuju tu ugovornu stranku nikada ne bude manji od 10 članaka i od 45 stavaka te da broj članaka ili stavaka i dalje sadrži članke što ih je ta ugovorna stranka odabrala između onih na koje se posebno poziva članak 20., stavak 1., točka b).

3. Svaka ugovorna stranka može otkazati ovu Povelju ili svaki članak ili stavak dijela II. Povelje pod uvjetima predviđenim u stavku 1. ovoga članka, što se tiče svakog teritorija na koji se Povelja primjenjuje u skladu s izjavom danim sukladno stavku 2. članka 34.

Članak 38. – PRILOG

Prilog ovoj Povelji njezin je sastavni dio.

U potvrdu toga su potpisnici, za to propisno ovlašteni, potpisali ovu Povelju.

Sastavljeno u Torinu 18. listopada 1961. na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji se pohranjuje u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise svim potpisnicama.

PRILOG SOCIJALNOJ POVELJI

Domašaj Socijalne povelje

u odnosu na zaštićene osobe:

1. Ne dirajući odredbe članka 12., stavak 4., i članka 13., stavak 4., svi članci od 1. do 17. odnose se samo na strance koji su državljani drugih ugovornih stranaka koji zakonito borave ili sukladno propisima rade na teritoriju dotične ugovorne stranke, pri čemu se podrazumijeva da se spomenuti članci tumače u smislu odredaba članaka 18. i 19.

Ovo tumačenje ne isključuje proširenje sličnih prava na druge osobe od strane bilo koje ugovorne stranke.

2. Svaka ugovorna stranka odobrit će izbjeglicama prema definiciji Ženevske konvencije o statusu izbjeglica od 28. srpnja 1951. koje zakonito borave na njenom teritoriju što je moguće povoljniji položaj, a u svakom slučaju ne nepovoljniji od onog na koji se obvezala Konvencijom iz 1951., kao i ostalim međunarodnim sporazumima koji se primjenjuju na spomenute izbjeglice.

DIO I.

stavak 18., i DIO II., članak 18., stavak 1.

Podrazumijeva se da se te odredbe ne tiču ulaska na teritorije ugovornih stranaka i da ne diraju u odredbe Europske konvencije o naseljavanju, potpisane u Parizu 13. prosinca 1955.

DIO II.

Članak 1., stavak 2.

Ta se odredba ne može tumačiti niti kao zabrana niti kao odobrenje odredbi ili prakse sindikalne sigurnosti.

Članak 4., stavak 4.

Ta se odredba tumači tako da ne zabranjuje trenutani otkaz u slučaju teškog prekršaja.

Članak 4., stavak 5.

Podrazumijeva se da jedna od ugovornih stranaka može preuzeti obvezu koju predviđa taj stavak ako odbici od plaća nisu dopušteni za veliku većinu radnika, bilo temeljem zakona, kolektivnih ugovora ili arbitražnim odlukama, a izuzete su jedino osobe na koje se to ne odnosi.

Članak 6., stavak 4.

Podrazumijeva se da svaka ugovorna stranka može, što se nje tiče, zakonom urediti ostvarenje prava na štrajk, pod uvjetom da svako drugo eventualno ograničenje toga prava može opravdati na temelju članka 31.

Članak 7., stavak 8.

Podrazumijeva se da će ugovorna stranka ispuniti svoju obvezu predviđenu u tom stavku ako, u skladu s duhom te obveze, zakonski predvidi da većina osoba ispod 18 godina ne smije raditi na noćnim poslovima.

Članak 12., stavak 4.

Izraz »i u skladu s uvjetima utvrđenim u tim ugovorima«, navedene u uvodu toga stavka, znači da za davanja neovisna o sustavu doprinosa, ugovorna stranka može zahtijevati propisano razdoblje boravka prije nego što takva davanja odobri državljanima drugih ugovornih stranaka.

Članak 13., stavak 4.

Vlade koje nisu stranke Europske konvencije o socijalnoj i medicinskoj pomoći mogu ratificirati Socijalnu povelju što se tiče toga stavka ako osiguraju građanima drugih ugovornih stranaka položaj sukladan odredbama te konvencije.

Članak 19., stavak 6.

U svrhu primjene te odredbe, izraz »obitelji radnika migranta« odnosi se najmanje na njegovu suprugu i uzdržavanu djecu mlađu od 21 godine.

DIO III.

Podrazumijeva se da Povelja sadrži pravne obveze međunarodnog karaktera čija je primjena podložna jedino nadzoru predviđenom u dijelu IV.

Članak 20., stavak 1.

Podrazumijeva se da »nabrojani stavci« mogu sadržavati članke koji imaju samo jedan stavak.

DIO V.

Članak 30.

Izraz »u slučaju rata ili neke druge javne opasnosti« tumači se tako da se njime podrazumijeva i prijetnja ratom.

DODATNI PROTOKOL EUROPSKOJ SOCIJALNOJ POVELJI

PREAMBULA

Države članice Vijeća Europe, potpisnice ovoga Protokola, odlučne poduzeti nove mjere radi proširenja zaštite ekonomskih i socijalnih prava zajamčenih Europskom socijalnom poveljom, otvorenom za potpisivanje u Torinu 18. listopada 1961. (u daljnjem tekstu: Povelja), sporazumjele su se o sljedećem:

DIO I.

Stranke priznaju da je cilj politike koju će provoditi svim prikladnim sredstvima, na nacionalnoj i međunarodnoj razini, postizanje uvjeta u kojima će osigurati učinkovito ostvarivanje sljedećih prava i

načela:

1. Svi radnici imaju pravo na jednake mogućnosti i uvjete u pogledu zaposlenja i profesije, bez diskriminacije prema spolu.
2. Radnici imaju pravo na obavješćivanje i savjetovanje u poduzeću.
3. Radnici imaju pravo sudjelovati u određivanju i poboljšanju radnih uvjeta i radne sredine u poduzeću.
4. Svaka starija osoba ima pravo na socijalnu zaštitu.

DIO II.

Stranke prihvaćaju, kako je to predviđeno u dijelu III., obveze koje proizlaze iz sljedećih članaka:

Članak 1. – PRAVO NA JEDNAKE MOGUĆNOSTI I UVJETE U POGLEDU ZAPOSLENJA I PROFESIJE, BEZ DISKRIMINACIJE PREMA SPOLU

1. Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava na jednake mogućnosti i uvjete u pogledu zaposlenja i profesije bez diskriminacije prema spolu, stranke se obvezuju priznati to pravo te poduzeti prikladne mjere da se ono osigura ili promiče u sljedećim područjima:

- pristupa zaposlenju, zaštiti od otkaza i profesionalnoj reintegraciji;
- profesionalnom usmjeravanju, izobrazbi, prekvalifikaciji i rehabilitaciji;
- uvjetima zaposlenja i rada, uključujući plaće za rad;
- profesionalnom razvoju, uključujući unapređenja.

2. U smislu stavka 1. ovoga članka diskriminacijom se neće smatrati mjere poduzete radi zaštite žene, posebice s obzirom na trudnoću, porod i razdoblje nakon poroda.

3. Stavak 1. ovoga članka ne priječi poduzimanje posebnih mjera radi uklanjanja stvarnih nejednakosti.

4. Primjena ovoga članka ili nekih njegovih odredbi može se isključiti kada su u pitanju neke profesionalne aktivnosti koje se zbog svoje naravi ili uvjeta u kojima se obavljaju mogu povjeriti samo osobama određenog spola.

Članak 2. – PRAVO NA OBAVJEŠĆIVANJE I SAVJETOVANJE

1. Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava radnika na obavješćivanje i savjetovanje u poduzeću, stranke se obvezuju da će poduzimati ili promicati mjere koje radnicima ili predstavnicima radnika, sukladno nacionalnom zakonodavstvu i praksi, omogućuju:

a) da se redovito ili u prikladno vrijeme i na razumljiv način obavještavaju o gospodarskoj i financijskoj situaciji poduzeća u kojem rade, s time da se može zabraniti širenje nekih obavijesti koje bi mogle štetiti poduzeću ili se može zahtijevati da one ostanu povjerljive; i

b) da se pravodobno savjetuju o predloženim odlukama koje bi mogle bitno utjecati na interese radnika, te posebice o onima koje bi mogle imati značajne posljedice na stanje zaposlenosti u poduzeću.

2. Stranke iz primjene stavka 1. ovoga članka mogu isključiti poduzeća koja zapošljavaju manje od broja radnika određenog nacionalnim zakonodavstvom ili praksom.

Članak 3. – PRAVO NA SUDJELOVANJE U ODREĐIVANJU I POBOLJŠANJU RADNIH UVJETA I RADNE SREDINE

1. Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava radnika na sudjelovanje u određivanju i poboljšanju radnih uvjeta i radne sredine u poduzeću, stranke se obvezuju usvojiti ili promicati mjere koje će radnicima ili njihovim predstavnicima, sukladno nacionalnom zakonodavstvu i praksi, omogućiti da pridonesu:

- a) utvrđivanju i poboljšanju radnih uvjeta, organizacije rada i radne sredine;
- b) zaštiti zdravlja i sigurnosti u poduzeću;
- c) organizaciji socijalnih i socijalno-kulturnih službi i pogodnosti u poduzeću;
- d) nadzoru nad poštovanjem propisa u tim područjima.

2. Stranke mogu iz područja primjene stavka 1. ovoga članka isključiti poduzeća koja zapošljavaju manje radnika od broja određenog nacionalnim zakonodavstvom ili praksom.

Članak 4. – PRAVO STARIJIH OSOBA NA SOCIJALNU ZAŠTITU

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava starijih osoba na socijalnu zaštitu, stranke se obvezuju da će usvojiti ili promicati, bilo izravno bilo u suradnji s javnim ili privatnim organizacijama, odgovarajuće mjere kojima je osobito svrha:

1. omogućiti starijim osobama da što je moguće duže ostanu punopravni članovi društva, tako da im se osigura:

a) dovoljno sredstava koja će im omogućiti dostojan život i aktivno sudjelovanje u javnom, društvenom i kulturnom životu;

b) obavijesti o postojećim uslugama i pogodnostima za starije osobe i o mogućnostima da se njima koriste;

2. omogućiti starijim osobama da slobodno izaberu svoj način života i da vode neovisan život u svojoj uobičajenoj sredini toliko dugo koliko to žele i koliko je to moguće, tako da im se osiguraju:

a) stanovi prilagođeni njihovim potrebama i njihovom zdravstvenom stanju ili odgovarajuća pomoć za uređenje stana;

b) zdravstvena njega i usluge koje zahtijeva njihovo zdravstveno stanje;

3. jamčiti starijim osobama koje žive u ustanovama odgovarajuću pomoć, poštujući pritom njihov privatni život, i sudjelovanje u odlučivanju o uvjetima života u tim ustanovama.

DIO III.

Članak 5. – OBVEZE

1. Svaka stranka se obvezuje:

a) dio I. ovoga Protokola smatrati izjavom kojom se određuju ciljevi čijem će ostvarenju težiti svim prikladnim sredstvima, sukladno odredbama uvodnoga stavka tog dijela;

b) smatrati se obvezanom jednim ili više članaka dijela II. ovoga Protokola.

2. Svaka stranka službeno će, sukladno odredbama točke b) stavka 1. ovoga članka, glavnom tajniku Vijeća Europe notificirati jedan ili više odabranih članaka u trenutku polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

3. Svaka stranka može kasnije u svako doba notifikacijom upućenom glavnom tajniku izjaviti da se smatra obvezanom bilo kojim drugim člankom ili stavkom iz dijela II. ovoga Protokola koji ona još nije bila prihvatila sukladno odredbama stavka 1. ovoga članka. Te naknadne obveze smatrat će se sastavnim dijelom ratifikacije, prihvata ili odobrenja i imat će iste učinke od tridesetoga dana nakon datuma notifikacije.

DIO IV.

Članak 6. – NADZOR NAD POŠTIVANJEM PREUZETIH OBVEZA

Stranke će podnositi izvješća o primjeni odredaba dijela II. ovoga Protokola koje će one prihvatiti u okviru utvrđenih izvješća na temelju članka 21. Povelje.

DIO V.

Članak 7. – PROVEDBA PREUZETIH OBVEZA

1. Odredbe iz članaka 1. do 4. dijela II. ovoga Protokola mogu se primijeniti:

a) zakonima ili drugim propisima;

b) ugovorima između poslodavaca ili organizacija poslodavaca i organizacija radnika;

c) kombinacijom tih dvaju načina; ili

d) drugim prikladnim sredstvima.

2. Obveze koje proistječu iz članaka 2. i 3. dijela II. ovoga Protokola smatrat će se ispunjenima ako

se to odredbe, sukladno stavku 1. ovoga članka, budu primjenjivale na veliku većinu radnika kojih se tiču.

Članak 8. – ODNOSI IZMEĐU POVELJE I OVOG PROTOKOLA

1. Odredbe ovog Protokola ne narušavaju odredbe Povelje.
2. Članci od 22. do 32. i 36. Povelje primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na ovaj Protokol.

Članak 9. – TERITORIJALNA PRIMJENA

1. Ovaj se Protokol primjenjuje na matični teritorij svake stranke. Svaka država može, u trenutku potpisivanja ili polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju, izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe, naznačiti teritorij koji ona u tom smislu smatra matičnim.

2. Svaka država potpisnica može pri ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju ovoga Protokola ili kasnije u svako doba, notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe izjaviti da će se Protokol, u cijelosti ili djelomično, primjenjivati na jedan ili više nematičnih teritorija koji su naznačeni u toj izjavi, a za čije međunarodne odnose ona odgovara ili preuzima odgovornost. U toj će izjavi posebno navesti članak ili članke dijela II. ovog Protokola koje ona prihvaća kao obvezujuće za svaki teritorij naznačen u izjavi.

3. Ovaj Protokol stupit će na snagu na jednom ili više teritorija naznačenih u izjavi spomenutoj u prethodnom stavku počevši od tridesetoga dana nakon datuma kada je glavni tajnik primio notifikaciju o toj izjavi.

4. Svaka stranka može kasnije u svako doba notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe izjaviti da prihvaća kao obvezujući svaki članak koji još nije prihvatila za jedan ili više teritorija na kojima se ovaj Protokol već primjenjuje sukladno stavku 2. ovoga članka. Te će se naknadne obveze smatrati sastavnim dijelom izvorne izjave koja se odnosi na dotični teritorij i proizvest će isti učinak od tridesetoga dana nakon datuma kada je glavni tajnik primio notifikaciju te izjave.

Članak 10. – POTPISIVANJE, RATIFIKACIJA, PRIHVAT, ODOBRENJE I STUPANJE NA SNAGU

1. Ovaj Protokol otvoren je za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe potpisnicama Povelje. On će se ratificirati, prihvatiti ili odobriti. Nijedna država članica Vijeća Europe neće moći ratificirati, prihvatiti ili odobriti ovaj Protokol a da istodobno ili prethodno nije ratificirala Povelju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju bit će položene kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

2. Ovaj Protokol stupit će na snagu tridesetog dana nakon datum polaganja treće isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

3. Za svaku državu potpisnicu koja ga naknadno ratificira, ovaj Protokol stupit će na snagu tridesetog dana nakon datum polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Članak 11. – OTKAZIVANJE

1. Nijedna stranka ne može otkazati ovaj Protokol prije isteka petogodišnjeg razdoblja nakon datuma kada je Protokol za nju stupio na snagu ili prije isteka svakog narednog dvogodišnjeg razdoblja, a u svakom slučaju nakon što to najavi glavnom tajniku Vijeća Europe šest mjeseci unaprijed. Takav otkaz ne utječe na pravovaljanost Protokola što se tiče ostalih stranaka pod pretpostavkom da ih nikada ne bude manje od tri.

2. Svaka stranka može, sukladno odredbama prethodnog stavka, otkazati svaki članak dijela II. ovog Protokola koji je prihvatila, uz uvjet da broj članaka koji obvezuju tu stranku nikada ne bude manji od jedan.

3. Svaka stranka može otkazati ovaj Protokol ili svaki članak dijela II. Protokola pod uvjetima predviđenim u stavku 1. ovog članka što se tiče svakog teritorija na koji se Protokol primjenjuje u skladu s izjavom danom sukladno stavku 2. i 4. članka 9.

4. Svaka stranka obvezana Poveljom i ovim Protokolom koja će otkazati Povelju sukladno odredbama stavka 1. članka 37. Povelje smatrat će se da je također otkazala i Protokol.

Članak 12. – NOTIFIKACIJE

Glavni tajnik Vijeća Europe obavijestit će države članice Vijeća Europe i glavnog ravnatelja Međunarodnog ureda rada o:

- a) svakom potpisu;
- b) polaganju svake isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju;
- c) svakom datumu stupanja na snagu ovog Protokola sukladno člancima 9. i 10.;
- d) svakom drugom činu, notifikaciji ili komunikaciji koji se odnose na ovaj Protokol.

Članak 13. – PRILOG

Prilog ovom Protokolu njegov je sastavni dio.

U potvrdu toga su potpisnici, za to propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Strasbourgu 5. svibnja 1988., na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji se pohranjuje u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise svim državama članicama Vijeća Europe.

PRILOG PROTOKOLU

DOMAŠAJ PROTOKOLA U POGLEDU ZAŠTIĆENIH OSOBA

1. U osobe na koje se odnose članci 1. i 4. ubrajaju se samo stranci koji su državljanima drugih stranaka, a koji zakonito borave ili sukladno propisima rade na teritoriju dotične stranke, s tim da će se spomenuti članci tumačiti u svjetlu odredbi članaka 18. i 19. Povelje.

Ovo tumačenje ne isključuje proširenje sličnih prava na druge osobe bilo koje stranke.

2. Svaka stranka odobrit će izbjeglicama prema definiciji Ženevske konvencije o statusu izbjeglica od 28. svibnja 1951. i Protokolu od 31. siječnja 1967. koji zakonito borave na njenom teritoriju što je moguće povoljniji položaj, a u svakom slučaju ne nepovoljniji od onog na kojeg se stranka obvezala na osnovi tih dokumenata, kao i ostalih postojećih međunarodnih sporazuma koji se primjenjuju na spomenute izbjeglice.

3. Svaka stranka odobrit će osobama bez državljanstva prema definiciji Konvencije o statusu osoba bez državljanstva iz New Yorka od 28. rujna 1954. koji zakonito borave na njenom teritoriju što je moguće povoljniji položaj, a u svakom slučaju ne nepovoljniji od onog na kojeg se stranka obvezala tim dokumentom kao i ostalim međunarodnim sporazumima koji se primjenjuju na spomenute osobe bez državljanstva.

Članak 1.

Podrazumijeva se da se materija koja se odnosi na socijalnu sigurnost, kao i odredbe koje se odnose na naknade u slučaju nezaposlenosti, naknade starima i naknade preživjelim članovima obitelji, može isključiti iz primjene ovog članka.

Članak 1. stavak 4.

Ova odredba ne može se tumačiti kao obveza da stranke zakonom ili drugim propisima utvrde liste zanimanja koje, zbog njihove naravi ili uvjeta njihova obavljanja, mogu biti rezervirane za radnike određenog spola.

Članak 2. i 3.

1. Radi primjene ovih članaka, izraz »predstavnicima radnika« označava osobe priznate kao takve nacionalnim zakonodavstvom ili praksom.

2. Izraz »nacionalno zakonodavstvo i praksa« odnosi se, ovisno o slučaju, osim na zakone i druge propise, i na kolektivne ugovore, druge ugovore između poslodavaca i predstavnika radnika, na običaje kao i na mjerodavne sudske odluke.

3. Radi primjene tih članaka, izraz »poduzeće« podrazumijeva skup materijalnih i nematerijalnih elemenata namijenjenih proizvodnji dobara ili usluga, sa ili bez pravne osobnosti, kojoj je cilj ostvarivanje dobiti i koja može samostalno odlučivati o svojoj politici na tržištu.

4. Podrazumijeva se da se vjerske zajednice i njihove institucije mogu isključiti iz primjene tih

članaka čak i onda kada su te institucije »poduzeća« u smislu stavka 3. Ustanove koje obavljaju aktivnosti u skladu s određenim idealima ili su pri tome vođene određenim moralnim konceptima, idealima i konceptima zaštićenim nacionalnim zakonodavstvom, mogu se isključiti iz primjene tih članaka u mjeri nužnoj da bi se zaštitila usmjerenost takvog poduzeća.

5. Podrazumijeva se da u državi u kojoj su prava iz članka 2. i 3. ostvarena u različitim ispostavama poduzeća, dotična stranka zadovoljava obveze koje proizlaze iz tih odredbi.

Članak 3.

Ova odredba ne zadire u ovlasti i obveze država u smislu usvajanja propisa o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radnim mjestima kao ni u nadležnosti i odgovornosti tijela zaduženih za nadzor nad njihovim ostvarenjem.

Izrazi »socijalne i socijalno-kulturne službe i pogodnosti« odnose se na socijalne i/ili kulturne službe i pogodnosti koje određena poduzeća nude radnicima kao što je socijalna potpora, sportski tereni, dvorane za dojenje, knjižnice, dječja odmarališta, itd.

Članak 4. stavak 1.

Radi primjene ovog stavka, izraz »što je moguće duže« odnosi se na fizičke, psihološke i intelektualne sposobnosti stare osobe.

Članak 7.

Podrazumijeva se da radnici isključeni sukladno stavku 2. članka 2. i stavku 2. članka 3. nisu uzeti u obzir pri utvrđivanju broja radnika na koje se to odnosi.

PROTOKOL O IZMJENAMA EUROPSKE SOCIJALNE POVELJE

Države članice Vijeća Europe, potpisnice ovog Protokola Europske socijalne povelje, otvorene za potpisivanje u Torinu 18. listopada 1961. godine (dalje u tekstu: Povelja)

odlučne poduzeti određene mjere za poboljšanje djelotvornosti Povelje, a posebice djelovanja njenog nadzornog mehanizma;

smatrajući stoga da je poželjno izmijeniti neke odredbe Povelje, sporazumjele su se o sljedećem:

Članak 1.

Članak 23. Povelje mijenja se i glasi:

»Članak 23. – Dostavljanje primjeraka izvješća i primjedbi

1. Kada glavnom tajniku dostavlja izvješće sukladno člancima 21. i 22., svaka ugovorna stranka dostavit će primjerak tog izvješća onim svojim nacionalnim organizacijama koje su članice međunarodnih organizacija poslodavaca i radnika koje su sukladno članku 27. stavak 2. pozvane da budu zastupljene na sastancima Odbora vlada. Te će organizacije proslijediti glavnom tajniku sve primjedbe na izvješća ugovornih stranaka. Glavni tajnik dostavit će primjerak tih primjedbi ugovornim strankama o kojima je riječ, koje mogu na to odgovoriti.

2. Glavni tajnik dostavit će primjerak izvješća ugovornih stranaka međunarodnim nevladinim organizacijama koje imaju savjetodavni status pri Vijeću Europe i koje u materiji koju uređuje Povelja imaju posebno određenu nadležnost.

3. Izvješća i primjedbe navedene u člancima 21. i 22. te u ovom članku bit će javno dostupni kada to netko zatraži.«

Članak 2.

Članak 24. Povelje mijenja se i glasi:

»Članak 24. – Razmatranje izvješća

1. Izvješća dostavljena glavnom tajniku sukladno člancima 21. i 22. razmotrit će Odbor neovisnih stručnjaka osnovan sukladno članku 25. Odbor će imati na raspolaganju sve primjedbe proslijeđene glavnom tajniku sukladno stavku 1. članka 23. Nakon obavljenog razmatranja, Odbor neovisnih stručnjaka priredit će izvješće koje će sadržavati zaključke.

2. S obzirom na izvješća spomenuta u članku 21. Odbor neovisnih stručnjaka ocijenit će s pravnog gledišta sukladnost nacionalnih zakona, propisa i prakse s obvezama koje za ugovorne stranke o kojima je riječ proizlaze iz Povelje.

3. Odbor neovisnih stručnjaka može ugovornim strankama izravno uputiti zahtjev za dodatnim obavijestima i objašnjenjima. S tim u svezi, ako je to nužno, Odbor neovisnih stručnjaka može također održati sastanak s predstavnicima neke ugovorne stranke, bilo na vlastitu inicijativu bilo na zahtjev ugovorne stranke o kojoj je riječ. Organizacije navedene u stavku 1. članka 23. bit će o tome obaviještene.

4. Zaključke Odbora neovisnih stručnjaka glavni će tajnik objaviti i proslijediti Odboru vlada, Parlamentarnoj skupštini te organizacijama navedenim u stavku 1. članka 23. i stavku 2. članka 27.«

Članak 3.

Članak 25. Povelje mijenja se i glasi:

»Članak 25. – Odbor neovisnih stručnjaka

1. Odbor neovisnih stručnjaka sastoji se od najmanje devet članova koje bira Parlamentarna skupština većinom glasova s popisa stručnjaka najvišeg integriteta i priznate stručnosti u nacionalnim i međunarodnim socijalnim pitanjima, predloženih od ugovornih stranaka. Točan broj članova odredit će Vijeće ministara.

2. Članovi Odbora biraju se na šest godina; oni mogu biti još jednom birani.

3. Član Odbora neovisnih stručnjaka izabran kako bi zamijenio člana čiji mandat nije istekao obavljat će dužnost do kraja mandata svoga prethodnika.

4. Članovi Odbora nastupaju u osobnom svojstvu. Tijekom njihova mandata oni ne smiju obavljati nikakvu dužnost koja je nepodudarna sa zahtjevima neovisnosti, nepristranosti i dostupnosti, a koje podrazumijeva njihova dužnost.«

Članak 4.

Članak 27. Povelje mijenja se i glasi:

»Članak 27. – Odbor vlada

1. Izvješća ugovornih stranaka, primjedbe i obavijesti priopćene sukladno stavku 1. članku 23. i stavku 3. članka 24., te izvješća Odbora neovisnih stručnjaka bit će podneseni Odboru vlada.

2. Odbor se sastoji od jednog predstavnika svake ugovorne stranke. On će pozvati najviše dvije međunarodne organizacije poslodavaca i najviše dvije međunarodne organizacije radnika da pošalju promatrače koji će sjednicama Odbora prisustvovati u savjetodavnom svojstvu. Štoviše, Odbor može zatražiti savjet predstavnika međunarodnih nevladinih organizacija koje imaju savjetodavni status pri Vijeću Europe i posebnu nadležnost u pitanjima koja uređuje sadašnja Povelja.

3. Odbor vlada priprema odluke Odbora ministara. U svjetlu izvješća Odbora neovisnih stručnjaka i ugovornih stranaka, on posebice izabire, dajući obrazloženja za svoj izbor na temelju socijalne, gospodarske i druge politike, prilike koje bi prema njegovu mišljenju trebale biti predmetom preporuka svakoj ugovornoj stranci o kojoj je riječ, sukladno članku 28. Povelje. Odbor podnosi izvješće odboru ministara, koje će se objaviti.

4. Na temelju utvrđenog stanja glede provedbe Socijalne povelje općenito, Odbor vlada može podnositi prijedloge Odboru ministara o provedbi istraživanja o socijalnim pitanjima te o člancima Povelje koje je moguće osuvremeniti«.

Članak 5.

Članak 28. Povelje mijenja se i glasi:

»Članak 28. – Odbor ministara

1. Na temelju izvješća Odbora vlada Odbor ministara, dvotrećinskom većinom onih koji glasuju, a pravo glasa imaju samo ugovorne stranke, prihvaća rezoluciju koja se odnosi na čitav postupak nadzora i koja sadrži pojedinačne preporuke za ugovorne stranke na koje se te preporuke odnose.

2. Uzimajući u obzir prijedloge koje daje Odbor vlada sukladno stavku 4. članka 27. Vijeće

ministara donosi odluke koje smatra prikladnima.«

Članak 6.

Članak 29. Povelje mijenja se i glasi:

»Članak 29. – Parlamentarna skupština

Glavni tajnik Vijeća Europe proslijedit će Parlamentarnoj skupštini u svrhu održavanja periodičnih plenarnih rasprava, izvješća Odbora neovisnih stručnjaka te Odbora vlada, kao i rezolucije Odbora ministara.«

Članak 7.

1. Ovaj Protokol otvoren je za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe potpisnicama Povelje, koje mogu izraziti svoju suglasnost da ih veže:

- a) potpis bez rezerve ratifikacije, prihvata ili odobrenja; ili
 - b) potpis uz uvjet ratifikacije, prihvata ili odobrenja, koji slijedi ratifikacija, prihvata ili odobrenje.
2. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju bit će položene kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 8.

Ovaj Protokol stupit će na snagu tridesetog dana nakon datuma kada ugovorne stranke Povelje izraze svoju suglasnost da ih veže Protokol sukladno odredbama članka 7.

Članak 9.

Glavni tajnik Vijeća Europe obavijestit će države članice Vijeća o:

- a) svakom potpisu;
- b) polaganju svake isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju;
- c) datumu stupanja na snagu ovog Protokola sukladno članku 8;
- d) svakom drugom činu, notifikaciji ili priopćenju koji se odnose na ovaj Protokol.

U potvrdu toga su potpisnici, za to propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol. Sastavljeno u Torinu 21. listopada 1991. godine, na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji se pohranjuje u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise svim državama članicama Vijeća Europe.

DODATNI PROTOKOL EUROPSKOJ SOCIJALNOJ POVELJI KOJIM SE USPOSTAVLJA SUSTAV KOLEKTIVNIH ŽALBI

PREAMBULA

Države članice Vijeća Europe, potpisnice ovog Protokola Europskoj socijalnoj povelji, otvorenoj za potpisivanje u Torinu, 18. listopada 1961. (dalje u tekstu: Povelja);

– odlučne puduzeti nove mjere za poboljšanje učinkovitog ostvarivanja socijalnih prava zajamčenih Poveljom;

– smatrajući da je taj cilj moguće postići naročito uspostavom postupka kolektivnih žalbi, koji bi, *inter alia*, ojačao sudjelovanje socijalnih partnera i nevladinih organizacija;

– sporazumjele su se o sljedećem:

Članak 1.

Ugovorne stranke ovog Protokola priznaju da sljedeće organizacije imaju pravo podnositi prigovore o nezadovoljavajućoj primjeni Povelje:

- a) međunarodne organizacije poslodavaca i radnika navedene u stavku 2. članka 27. Povelje;
- b) ostale međunarodne nevladine organizacije koje imaju savjetodavni status pri Vijeću Europe i koje su na popisu koji je u tu svrhu sastavio Odbor vlada;
- c) reprezentativne nacionalne organizacije poslodavaca i radnika pod jurisdikcijom ugovorne stranke protiv koje su podnijele prigovor.

Članak 2.

1. Svaka država ugovornica može, također, kada izrazi suglasnost da je vezana ovim Protokolom sukladno odredbama članka 13., ili u bilo koje vrijeme nakon toga, izjaviti da priznaje pravo neke druge reprezentativne nacionalne nevladine organizacije koja je pod njenom jurisdikcijom, a koja ima posebnu nadležnost u pitanjima uređenim Poveljom, da podnese prigovor protiv nje.

2. Takve izjave mogu se dati za određeno razdoblje.

3. Izjave će se položiti kod glavnog tajnika Vijeća Europe koji će proslijediti njihove primjerke ugovornim strankama te ih objaviti.

Članak 3.

Međunarodne nevladine organizacije i nacionalne nevladine organizacije, navedene u članku 1.b) i članku 2., mogu podnositi prigovore sukladno postupku propisanom gore navedenim odredbama samo u onim stvarima za koje im je priznata posebna nadležnost.

Članak 4.

Prigovor se podnosi u pisanom obliku, a mora se odnositi na odredbu Povelje koju je ugovorna stranka o kojoj je riječ prihvatila te se u njemu mora naznačiti u čemu ugovorna stranka nije osigurala zadovoljavajuću primjenu te odredbe.

Članak 5.

Svaki prigovor upućuje se glavnom tajniku koji će potvrditi njegov prijam, obavijestiti o tome ugovornu stranku na koju se prigovor odnosi te ga odmah proslijediti Odboru neovisnih stručnjaka.

Članak 6.

Odbor neovisnih stručnjaka može zatražiti od ugovorne stranke na koju se prigovor odnosi i organizacije koja je podnijela prigovor da u određenom roku podnesu pisane obavijesti i zapažanja o dopustivosti prigovora.

Članak 7.

1. Ako odluči da je prigovor dopustiv, Odbor neovisnih stručnjaka obavijestit će o tome ugovorne stranke Povelje posredstvom glavnog tajnika. Odbor će zatražiti od ugovorne stranke na koju se prigovor odnosi i organizacije koja je podnijela prigovor da u određenom roku podnesu u pisanom obliku sva potrebna objašnjenja ili obavijesti, a ostale ugovorne stranke ovog Protokola da podnesu primjedbe koje u istom roku žele podnijeti.

2. Ako je prigovor podnijela nacionalna organizacija poslodavaca ili nacionalna organizacija radnika ili koja druga nacionalna ili međunarodna nevladina organizacija, Odbor neovisnih stručnjaka obavijestit će, posredstvom glavnog tajnika, međunarodne organizacije poslodavaca ili radnika navedene u stavku 2. članka 27. Povelje te ih pozvati da podnesu svoje primjedbe u određenom roku.

3. Na temelju objašnjenja, obavijesti i primjedbi prema stavcima 1. i 2. ovog članka, ugovorna stranka na koju se prigovor odnosi i organizacija koja je podnijela prigovor mogu podnijeti dodatne pisane obavijesti ili primjedbe u roku koji odredi Odbor neovisnih stručnjaka.

4. Tijekom ispitivanja prigovora Odbor neovisnih stručnjaka može organizirati saslušanje predstavnika stranaka.

Članak 8.

1. Odbor neovisnih stručnjaka izradit će izvješće u kojem će opisati korake koje je poduzeo kako bi ispitao prigovor te će objelodaniti svoje zaključke o tome je li ugovorna stranka o kojoj je riječ osigurala zadovoljavajuću primjenu odredbe Povelje za koju se prigovor poziva.

2. Izvješće će biti proslijeđeno Odboru ministara. Ono će također biti proslijeđeno organizaciji koja je podnijela prigovor te ugovornim strankama Povelje, koje ga ne mogu objaviti.

Izvješće će se proslijediti Parlamentarnoj skupštini i objaviti u isto vrijeme kada i rezolucija navedena u članku 9., ali ne kasnije od četiri mjeseca nakon što je bila dostavljena Odboru ministara.

Članak 9.

1. Na temelju izvješća Odbora neovisnih stručnjaka Odbor ministara prihvaća rezoluciju većinom

onih koji glasuju. Ako Odbor neovisnih stručnjaka utvrdi da Povelja nije bila primijenjena na zadovoljavajući način, Odbor ministara prihvatit će, dvotrećinskom većinom onih koji glasuju, preporuku upućenu ugovornoj stranci na koju se to odnosi. U oba slučaja pravo glasa ograničeno je na ugovorne stranke Povelje.

2. Na zahtjev ugovorne stranke o kojoj se radi, Odbor ministara može, kada izvješće Odbora neovisnih stručnjaka upozori na nova pitanja, dvotrećinskom većinom ugovornih stranaka Povelje odlučiti da se zatraži savjet od Odbora vlada.

Članak 10.

Ugovorna stranka o kojoj se radi u prvom izvješću koje podnosi glavnom tajniku sukladno članku 21. Povelje dostavit će informacije o mjerama koje je poduzela radi provedbe preporuke Odboru ministara.

Članak 11.

Članci 1. do 10. ovog Protokola primjenjuju se također na članke dijela II. prvog Dodatnog protokola Povelje u odnosu na države stranke tog protokola, i to u mjeri u kojoj su ti članci prihvaćeni.

Članak 12.

Države stranke ovog Protokola smatraju da prvi stavak priloga Povelji koji se odnosi na dio III. glasi:

»Smatra se da Povelja sadrži pravne obveze međunarodnog karaktera čija je primjena podvrgnuta isključivo nadzoru predviđenom u dijelu IV. te u odredbama ovog Protokola.«

Članak 13.

1. Ovaj Protokol otvoren je za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe, potpisnicama Povelje, koje mogu izraziti svoju suglasnost da ih veže:

- a) potpis bez uvjeta ratifikacije, prihvata ili odobrenja, ili
- b) potpis uz uvjet ratifikacije, prihvata ili odobrenja nakon kojeg slijedi ratifikacija, prihvata ili odobrenje.

2. Država članica Vijeća Europe ne može izraziti svoju suglasnost da je vezana ovim Protokolom bez prethodne ili istovremene ratifikacije Povelje.

3. isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju bit će položene kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 14.

1. Ovaj Protokol stupit će na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka razdoblja od mjesec dana nakon datuma kada je pet država članica Vijeća Europe izrazilo svoju suglasnost da ih veže Protokol sukladno odredbama članka 13.

2. U odnosu na svaku državu članicu koja naknadno izrazi svoju suglasnost da je njime vezana, Protokol će stupiti na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka razdoblja od mjesec dana nakon datuma polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Članak 15.

1. Svaka stranka može u bilo koje vrijeme otkazati ovaj Protokol notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe.

2. To otkazivanje stupa na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka razdoblja od dvanaest mjeseci nakon datuma kad je glavni tajnik primio tu notifikaciju.

Članak 16.

Glavni tajnik Vijeća Europe izvijestit će države članice Vijeća o:

- a) svakom potpisu;
- b) polaganju svakog isprave ratifikacije, prihvata ili odobrenja;
- c) datumu stupanja na snagu ovog protokola sukladno članku 14;
- d) svakom drugom činu, notifikaciji ili izjavi koja se odnosi na ovaj Protokol.

U potvrdu toga su potpisnici, za to propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Strasbourgu 9. studenog 1995. godine, na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji se pohranjuje u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise svim državama članicama Vijeća Europe.

Članak 3.

Na temelju članka 20. stavka 2. Europske socijalne povelje i članka 5. stavka 1. podstavka b. Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji, Republika Hrvatska priopćit će glavnom tajniku Vijeća Europe, prilikom polaganja isprave o ratifikaciji, sljedeće izjave:

»IZJAVA

Republika Hrvatska, sukladno članku 20. stavku 2. Europske socijalne povelje izjavljuje da se smatra obvezanom sljedećim člancima Dijela II Europske socijalne povelje:

- Članak 1.
- Članak 2.
- Članak 5.
- Članak 6.
- Članak 7.
- Članak 8.
- Članak 9.
- Članak 11.
- Članak 13.
- Članak 14.
- Članak 16.
- Članak 17.

IZJAVA

Republika Hrvatska sukladno članku 5. stavku 1. podstavku b. Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji izjavljuje da se smatra obvezanom člancima 1., 2. i 3. Dijela II. Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji.«

Članak 4.

Izvršavanje Zakona o potvrđivanju Europske socijalne povelje, Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji, Protokola o izmjenama Europske socijalne povelje i Dodatnog protokola Europskoj socijalnoj povelji kojim se uspostavlja sustav kolektivnih žalbi u djelokrugu je ministarstava i drugih tijela državne uprave Republike Hrvatske u čijem je djelokrugu ostvarivanje pojedinih prava predviđenih Poveljom i Protokolima.

Članak 5.

Na dan stupanja na snagu ovoga Zakona Europska socijalna povelja, Dodatni protokol Europskoj socijalnoj povelji, Protokol o izmjenama Europske socijalne povelje i Dodatni protokol Europskoj socijalnoj povelji kojim se uspostavlja sustav kolektivnih žalbi nisu na snazi za Republiku Hrvatsku, te će se podaci o njihovom stupanju na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku objaviti naknadno.

Članak 6.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 550-01/02-01/04

Zagreb, 20. studenoga 2002.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik
Hrvatskoga sabora
Zlatko Tomčić, v. r.